Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, ...РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-һээ гарана | № 294 (17417) | 1986 оной декабриин 23, вторник | Сэн 3 мүн.

...ЭН БҮРИҺӨӨ 2000 КИЛОГРАММҺАА БАГА БЭШЭ ҺҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ

...ЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫНУУДТА ҺҮНЭЙ ХЭР ҺААГДАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1986 оной декабриин 20-ной мэдээн

(һаагдаһан һүн килограммаар)

...йонууд	Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн: Жэлэй эхинһээ	Үрдахи арбан хоногто (сүүдхэдэ)	Һүүлшын арбан хоногто	Дээшэлһэн доошолһониинь (+) (—)
...то-Байгалай	2344	5,8	5,9	+0,1
...анскын	2218	4,4	5,1	+0,7
...лгын	2219	5,2	5,4	+0,2
...ар-Шэбэрэй	2141	4,7	5,0	+0,3
...байкалиин	2028	4,1	4,7	+0,6
...иин	1990	4,5	3,8	−0,7
...нгын	1934	3,3	3,6	+0,3
...рэй	1996	4,5	4,9	+0,4
...хэнэй	1957	4,1	4,6	+0,5
...райн	1918	3,6	3,9	+0,3
...ын	1928	4,4	4,4	—
...багатайн	1840	5,2	5,6	+0,4
...тын	1798	3,8	4,0	+0,2
...унын	1702	2,9	3,2	+0,3
...хаанай	1666	2,2	2,5	+0,3
...гаканай	1663	2,8	3,0	+0,2
...аминай	1676	3,6	4,3	+0,7
...тын	1554	3,1	3,1	—
...нгын	1510	3,1	3,0	−0,1
...ын	653	1,5	1,5	—
...публика	1918	4,0	4,3	+0,3

* * *

Энэ жэлэй түгэсэхэ болотор оройдоол арбаад хүрэхэгүй үдэр үлэбэ. Тиимэһээ республикын бүхы районуудай үнеэн бүриһөө заатагүй 2000 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэлэйнь эгээл шиидхэхы хаһа оробо гээшэ.

Республикын Госагропромкомитедэй согсолһон тоо, баримтануудые зэргэсүүлэн харахада, үнгэрһэн арбан хоногой туршада районуудай ажахынуудта бүхыдөө 37,6 мянган центнер һүн һаагдаһан гэхэ гү, али урда декадынхида орходоо 2,6 мянган центнерээр ехэ һүн абтаһан байха юм. Республикын бүхы шахуу районууд үдэр бүри һү һаамаа дээшэлүүлжэ шадаа. Гансал Хориин районой һү һаалиин фермэнүүд дээрэ энэ декада соо үнгэрһэн арбан хоногойхидо орходоо үнеэн бүриһөө һү абалга аяар 0,7 килограммаар доошолуулагдаа. Хэжэнгын районойхид үдэр бүриингөө һү һаамые 0,1 килограммаар бага болгоһон байна. Энэ мэдээнэй ёһоор табан район хоёр мянгатанай хилые дабажа гараба. Байгша ондо республика соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 килограммһаа дээшэ һү һаахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Хойто-Байгалай районой малшад шалгарна. Эндэ мүнөө үнеэн бүриһөө 2344 килограмм һүн һаагдаһан байна. Ивалгын район дотор үнеэн бүриһөө 2219 килограмм, Кабанскын райондо—2218, Мухар-Шэбэрэй райондо—2141, Прибайкалиин райондо—2028 килограмм һүн абтанхай.

Эдэ түрүү районуудай ажахынууд, фермэнүүд үбэлэйшье һаралуудта үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлжэ ябана. Хойто-Байгалай, Ивалгын, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй районуудта мүнөө үнеэн бүриһөө үдэрэй 5—5,9 килограмм һүн һаагдана.

Үнеэн бүриһөө хоёр мянган килограмм, мүн тэрээнһээ дээшэ һү һааха арга боломжын хаа хаанагүй бии байһаниие түрүүшүүлэй мүнөө түйлаад байһан үрэ дүнгүүдынь гэршэлэн харуулна. Теэд зарим районуудай һү һаамынь эрид дээшэлнэгүй. Зэдын, Ахын районууд үнгэрһэн хугасаа соо һү һаалияа нэмээжэ шадаагүй.

Үлэгшэ үдэрнүүдтэ үнеэн бүриһөө 82 килограммһаа доошо бэшэ һүн абтаха ёһотой. Энээниие бэелүүлхэ хэрэг һаалишадай, үхэршэдэй оролдолгоһоо эхи үндэһэтэй.

Үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һааха гээшэ ганса энэ жэлэй зорилго болоно бэшэ. Тиимэһээ республикын ажахынуудта саашадаа иимэ амжалта түйлахын тула эмхидхэлэй горитойхон хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР ТУШААНА

Прибайкалиин районой малшад амжалта түгэсөөр ажаллажа, гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид — декабриин 9-дэ бэелүүлһэнээ элидхэбэ. Эдэнэр тоһоной заводто 46.542 центнер һү худалдажа, даабарияа 100,1 процент дүүргэһэн байха юм.

«Зырянский» совхозой малшад даабариһаа гадуур гүрэн түрэдөө 700 центнер һү худалдаад байна. Ажахын О. Г. Камаевагай хүтэлбэрилдэг Зырянскын һүнэй фермын коллектив мүнөө ерэхэ жэлэй март һарын тоосоогоор ажаллажа, гүрэндэ бүхыдөө 5856 тонно һү худалдаба.

Т. БАЙМИН.

ҺАЙН ХАРУУҺАНҺАА ЭХИТЭЙ

Манай «Одон» совхозой залуу мал харууһалдаг үхэршэд энэ жэлые яһала бараг үрэ дүнгүүдтэйгээр түгэсхэхэнь. Г. Ц. Будаевай хүтэлбэрилдэг бригадын малшад мүнөө 419 толгой залуу эбэртэ бодо мал харууһална. Эдэнэр байгша ондо даалгагдаһан буруу, хашарагуудайнгаа шэгнүүрые бүхыдэнь 435 центнерээр нэмээхэ даабаритай һаа, харин арбан нэгэн һарын дүнгөөр тэрэнээ 567 центнертэ хүргэжэ шадаһан байха юм. Иигэжэ томодхогдоһон гүүртын малшад үнгэрһэн хугасаа соо харууһалжа байһан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ 918 граммаар нэмээжэ шадаба.

Иимэ амжалта хайшан гээд түйлагдааб гэбэл, гүүртые даагша ажалаа зүбөөр эрхилжэ, коллективээ урагшань дахуулан ябаа. Тэрэ өөрөө зоотехник мэргэжэлтэй хүн юм. Нүхэр Будаевай хүтэлбэрилдэг бригадада 11 хүн ажаллана. Эдэмнай бултадаа мал ажалай «нюусые» һайн мэдэхэ болоһон нүхэд. Жэшээлхэдэ, Б. Ц. Цыдыповэй даагаг бүлэгэй буруу, хашараг бүхэнэй шэгнүүрынь жэлэй эхинһээ хойшо 839 граммаар, Михаил Будажаповай харууһалдаг малай толгой бүриин шэгнүүрынь 833 граммаар дээшэлүүлэгдэһэн байна. Мүн лэ эндэ малые тэжээлээр хангадаг тракторист Б. Д. Будаевай оруулһан хубита ниилээд ехэ.

Д. ЦЫДЫПОВ.

Мухар-Шэбэрэй район.

...ТАЖ

ХҮЛЕЭГДЭЭГҮЙ ДҮНГҮҮД

...эгшэ ноябриин ... комплексдо ... эхилһэнһээнь ... һара болоод ... шэгнэжэ үзэ... ... шэгнүүрэз ... зэргээр аяар ... нэмээһэн бай... ... шээр энээндэнь ...бди. Алдажа ... гү даа гэжэ ... Теэд һүүлдэнь мэргэжэлтэдэй үшөө дахин наринаар тооложо үзэхэдэнь, шахамалнуудһай шэгнүүрэз нээрээл тиимээр нэмээһэн байгаа. Этигэжэ ядахамнайшье гайхалгүй һэн. Манайда урда тээнь малай шэгнүүрэй үбэлэй сагта иимэ ехээр нэмээгдэхэһээнь байха, зунай хүхэ ногооной хаһадашье тэдэнэй иигэжэ таргалха ушар үзэгдөөгүй ха юм, — гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ П. М. Маланов хэлэнэ.

— Түрүүн сентябрьда эдэ хашарагуудые шахалганда табихадамнай бэеэр багашагууд, хобшогорхонууд байһан юм. Дулаан байрада байлгажа, буйлуулагдаһан шэмэтэй тэжээл һайса эдюулээд байхадамнай һураггүйл ондоохонууд боложо эхилээ һэн даа, — гэжэ малшан Раиса Будаева хөөрэнэ.

Теэд хайшан гэхэдээ эндэ шахамал үхэрнүүдэй шэгнүүр иимэ ехээр нэмээгдэдэг болооб гэһэн асуудал бидэниие һонирхуулба. Урда жэлнүүдтэшье колхоздо намар-үбэлэй сагта мал яһала һайнаар эдеэлүүлэгдэжэ шахагдадаг байгаа ха юм.

— Эндэ гол юумэнь гэхэдэ, дулаан, һайн байра, буйлуулагдаһан тэжээл, оролдосотой нарин харууһан лэ шиидхэхы үүргэ дүүргээ гээшэ, — гэжэ Петр Мартович хэлэнэ.

Хэдэн жэлэй саана эндэхи Нуур гэжэ газарта малай типовой шулуун байрын торхо бодхоогдоод, удаахан хүсэндөө хүргэгдөөгүй байһан юм. Харин үнгэрэгшэ зундаа, намартаа ажалынь одоолшье һэргээгдэжэ, барилгашадай, механизаторнуудай ехэхэн хүсэн табигдаа бэлэй. Тиигэжэ эндэ богони болзор соо горитой юумэн хэгдэз. Нэгэ доро 400 шахуу үхэр байлгажа эдеэлүүлхэ уужам таһалганууд байра соо хэгдээ, шэмэтэ болон шэнгэн тэжээл адхажа үгэхэ хобоо хобтонууд, малыень байра дээрэнь уһалха оньһон түхеэрэлгэнүүд, шэбхэ сэбэрлэхэ тусхай транспортёр, байра соо дулаан агаар оруулха хүсэтэ калорифернууд табигдаа. Бүхы тэжээлыень буйлуулжа үгэхэ оньһожоруулагдамал цех хажуудань баригдаа. Иигэжэ мал шахалгые һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар ажахы мяха гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Байра соо ороходомнай дулаахан, хуурай, һү һаалиин зарим фермэнүүдэй байра соохиһоошье сэбэр, зохидоор харагдаба. Малшад дотор хүүртиг дээрээ халаад үмдөөд, байрын шэбхэ сэбэрлэжэ, хүрзөөр транспортер руу этэжэ байба.

— Эндэ гурбан ондоо бүлэг мал байлгагдадаг. Би Бимба Дашиевна нүхэртэеэ 150 эмэ буруу харууһалнаб. Тээ тэрэ баруун таһалгада Баир Цырендоржиев Ринчин-Ханда нүхэртэеэ түргэн түлжүүлэгдэхэ 150 эрэ буруу эдеэлүүлдэг. Байрын хойто захаархи таһалга соо Раиса Ринчиновна Будаева 70 гаран шахамалнуудые харадаг юм, — гэжэ малшан Буда-Нима Дамбиев хэлэнэ.

— Томо, тарган болоһон шахамалнуудай мяханда тушаагдахадань орондонь табигдаха мал эндэ баһал бэлдэгдэнэ. Тус тустаа 150—160 килограмм шэгнүүртэй жэжэ буруунуудые абаад, һайнаар эдеэлүүлжэ, харууһалжа, үхэр бүхэниие 250—260 килограммда хүргөөд, шахалгын бүлэгтэ үгэхэ ёһотой зомди. Үнгэрһэн октябрь, ноябрь һарада буруу бүхэмнай шэгнүүрээ сүүдхэдэ дунда зэргээр 650—700 граммаар нэмээһэн байгаа. Декабрьда тэрэнь нэгэ бага дээшээ байха аабза гэжэ һананабди, — гээд малшан Б. Д. Цырендоржиев хөөрэнэ.

— Түргэн түлжүүлэгдэхэ үхэрнүүд ямар рационоор эдеэлүүлэгдэнэб?

— Талха, һолоомо холижо, буйлуулһан, эһээһэн бүлеэхэн бурдууг үглөөгүүр эртэ үхэрнүүдтээ уулгаад, байраһаань газаашань гаргажа, уужам хорёо соо үбһэ, һолоомо эдюулнэбди. Энэ һамбаандань байра соо шэбхыень сэбэрлэнэ, үдэшэндөө малай эдихэ сенаж хобтодонь хэнэбди. Ондоогоор хэлэбэл, үхэр бүхэндэ үдэрэй 3 килограмм үбһэн, 2 килограмм талхан, 7,5 килограмм сенаж, һолоомо дуран соонь үгэнэ гээшэбди. Иигээд ехэ хүйтэн болоо һаань, үдэрынь малаа удаан газаа байлгахаяа болихобди. Юуб гэхэдэ, хүйтэндэ үхэр газаа байхадаа гансахан бэеэ дулаасуулхын тула ехэ тэжээл эдихэ ха юм, — гэжэ Баир Цырендоржиев хэлэнэ.

Шахамалнуудынь ямар тэжээл эдидэг юм ааб гээд һонирхобобди.

— Үхэр бүхэндэ 4 килограмм талхан үгтэдэг. Тэрэнэй 2 килограммынь гидролизно аргаар бурдууг болгогдожо эдюулэгдэнэ. Нүгөө 2 килограммыень хуурайгаар үгэдэгби. Мүн 3 килограмм үбһэн, 9 килограмм сенаж, дуратай соонь һолоомон эдюулэгдэдэг. Иимэ тэжээл эдеэд, саг соогоо уһалаад, дулаан байрада байхадаал мал таргална, тус бүридөө шэгнүүрээ сүүдхын 1 килограммһаа үлүү нэмэнэ гүб даа, — гэжэ Раиса Будаева хэлэнэ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз жэлэй ямаршье сагта мяханда тушаагдаха малые иигэжэ түргэноор томо болгохо, шахан таргалуулха, мүн үсхэбэридэ табигдаха эмэ буруу, хашарагуудые зүбөөр түлжүүлхэ ехэ комплекс ашаглалгада оруулаад, түрүүшын һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа байна бшуу.

Үбһэ тэжээл зөөхэ, буйлуулха, малда хубаажа үгэхэ, шэбхэ сэбэрлэхэ гэхэ мэтэ хүдэлмэриин хуу оньһожоруулагдаад байхада, үсөөхэн хүн олон мал харууһалжа, эдеэлүүлжэ, гаргаша багатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилхын түлөө тэмсэнэ.

— Бидэ хамтын подрядай гуримаар хүдэлнэбди. Гансашье малшад бэшэ, мүн тракторист, слесарь-заһабарилагшад, тэжээл буйлуулгын цехэй хүдэлмэришэд булта үхэрнүүдэй шэгнүүрые нэмээхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг гээшэ. Юуб гэхэдэ, ажалаймнай гол түлөөһэн, урмашуулга энээнһээл дулдыдана ха юм, — гэжэ комплексые даагша Г. Ц. Цыдыпов хэлээ һэн.

М. НАМЖИЛОВ.

Сэлэнгын район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Малай тэжээл зөөдэг механизатор С. Е. Думнов. 2. Үхэрнүүд үдэрынь газаа эдеэлүүлэгдэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ВЛКСМ-эй УЛААН-ҮДЫН ГОРОДСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИН КОНФЕРЕНЦИ

ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын городской организациин тоосоото һунгалтын XXXX конференци боложо үнгэрбэ. Тоосоото элидхэл ВЛКСМ-эй горкомой нэгэдэхи секретарь И. Куриленко хээ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ ВЛКСМ-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь В. Климов, гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын оёдолшон В. Якшеева, «Байгал» ресторанай кондитер С. Сагакова, авиапредприятиин хүдэлмэрилэгшэ С. Черкасов, авиазаводой хабсаргагша В. Лушников, Улаан-Үдын 40-дэхи һургуулиин һурагша А. Зверев, пионернүүдэй городской соведэй түрүүлэгшэ Г. Рогалева, дайнай болон ажалай ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Б. З. Поздеев, локомотив-вагон заһабарилгын заводой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь А. Елгин, Афганистанай Залуушуулай Демократическа организациин гэшүүн, манай республикада һурадаг һурагшадай эхин организациин секретарь Гуль Ока Омиль, Зүүн-Сибириин технологическа институдай 4-дэхи курсын студент С. Содномон, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай директор, Социалис Ажалай Герой К. П. Альцман, ород драмын театрай артистка Н. Рагулина болон бусад хабаадалсаа.

Конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсаһан КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь П. А. Чукреев, ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь М. Н. Гармаева гэгшэд үгэ хэлээ.

КПСС-эй обкомой секретарь Ф. В. Ходаковский, партиин обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша А. А. Молитвин, ВЛКСМ-эй ЦК-гай инструктор Ю. Л. Ильчинский конференциин хүдэлмэридэ хабаадаба.

* * *

Конференци дээрэ шэнээр һунгагдаһан ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой эмхидхэлэй пленум боложо, нэгэдэхи секретаряар И. Куриленко, секретарьнараар С. Укоев, Г. Рогалева гэгшэд һунгагдаба.

Комсомолой городской организациин шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр Н. Левенцева һунгагдаба.

ХОЙШОО ТАТАЛДАҺАНИИНЬ ХОХИДОЛТОЙ

Даалгагдаһан машина, техникээ, оньһон түхеэрэлгэнүүдээ саг болзортонь һайн шанартайгаар заһабарилжа бэлэн болгоһон звено, бригада, ажахынуудай механизаторнууд, ургаса ургуулагшад хабар, намарайнгаа харюусалгата хүдэлмэриие заабол богони хаһа сагта үнгэргэдэг гээшэ. Бүхы юумэеэ түгэс бэлдэһэн коллективүүд баян ургаса ургуулхаһаа гадна ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр суглуулжа абадаг гуримтай. Иимэ коллективүүд Кабанскын райондо олошоржо байнхай.

Намартаа бүхы ургасаяа суглуулжа абаһан Оймoрой совхозой механизаторнууд комбайнуудаа, газар элдүүрилжэ үтэгжүүлгэ оруулһан бүхы машинануудаа шорой шохойһоо, һолоомо мэхиинэһээ сэбэрлээд, хадагаламжада табиһан байха юм. Энэ ажахыда машина, техникэ хадагаламжада табиха тусхай хашаа баригданхай. Мүн эндэ хабарай тарилгада, газар уһалха, үтэгжүүлхэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдаха машина, техникэ заһабарилжа бэлэн болгохо тусхай звено эмхидхэгдэнхэй, заһабарилгын хүдэлмэриие урид зохёогдоһон графигай ёһоор ябуулна.

— Машинно-тракторна мастерскойн дэргэдэ машина, техникэ хадагалха хашаа барихадаа заһабарилагшадай тусхай звено байгуулха гэжэ шиидээ һэмди. Тиин мүнөө ажахыдамнай газарай хүрьһэ элдүүрилхэ, тарилга хэхэ, ургаса харууһалха машинануудые дүршэлтэй бэрхэ механизаторнуудһаа бүридэһэн звено заһабарилдаг болоо. Тиихэдэ тракторнуудые сагзуураар байгуулагдаһан бригада бэлэн болгоно. Комбайнуудые заһабарилха звено дүршэлтэй комбайнернуудһаа бүридүүлэгдэнхэй. Ажалаа хамтын подрядай гуримаар эмхидхэһэн эдэ звено, бригаданууд заһабарилгаяа һайн шанартайгаар ябуулхын хажуугаар запас частьнуудые алмаха арьбалха, заһабарилгын гаргашые хороохын түлөө горитойхон оролдолго гаргана, — гэжэ совхозой ахамад инженер И. П. Кобылкин мэдүүлээ һэн.

Һүүлэй мэдээгээр, дурсагдагша ажахын механизаторнууд-заһабарилагшад бүхы сеялкэнүүдээ бэлэн болгоо. Тиихэдэ газарай хүрьһэ элдүүрилхэ плуг, культиватор, бороной, катогуудайнь хахадынь заһабарилагдажа, хадагаламжада табигдаад байна. Эндэхи комбайнернууд комбайнуудаа түлэг дундаа заһабарилна.

Жэл бүхэндэ ороһо таряанай тогтууритэй баян ургаса ургуулдаг Байгал-Худариин совхозой механизаторнууд хабарай тарилгада хабаадуулагдаха машина, техникэ заһабарилха хүдэлмэреэ урагшатайгаар ябуулна. Ажахын ахамад инженер Н. Б. Кондаковой мэдүүлһэнэй ёһоор, сеялкэ, культиваторнуудай 90 процентнь, плугуудай, борнойнуудай 80 гаран процентнь бэлэн болгогдоод, ГОСТ-ын эрилтэдэ хүрэмөөр хадагаламжада табигданхай. Тиихэдэ эндэхи комбайнуудай 80 процентнь заһабарилагдаад, хушалтатай хашаа соо жэрылгэн табигданхай байхань харагдана. Байгал-Худариин совхозой механизаторнууд заһабарилгын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэнэ. Тусхайлбал, звено, бригадануудта заһабарилгын, график урид зохёогдожо үгтэһэн байна. Механизаторнууд тодорхойлогдоһон графигаа баримталхын тула бүтээсэтэйгээр ажаллаха арга хэрэглэнэ. Эндэ запас частьнуудай, зарим детальнуудай дуталдахада һаатабари болоногүй гэхэ гү, али заһабарилагшад элэжэ хуушарһан детальнуудаа һэльбэн шэнэлхэ арга үргэнөөр хэрэглэнэ. Тэрэшэлэн заһабарилгын һаадгүй ябуулагдахын тула МТМ-гэй дэргэдэ ниитын эдеэ-хоол-эмхидхэгдэнхэй.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ тарилга, хуряалгынгаа хүдэлмэриие эмхитэйгээр, шанартайгаар, богони болзорто үнгэргэхөөр түгэс бэлдэжэ байһан Оймoрой, Байгал-Худариин совхозуудай механизатор-заһабарилагшадай жэшээтэ ажалыень бусад ажахынуудта дэмжээгүй байһаниинь халагламаар. Тодорхойлбол, Кабанскын, Твороговой шубуунай фабрикануудта, Байгалай ОПХ-да, «Большереченский», Тресковой совхозуудта машина, техникэ заһабарилха хүдэлмэринь хангалтагүй ябуулагдана. Эдэ ажахынуудай гол дутагдал гэхэдэ, мүнөө хүрэтэрөө машина, техникэ хадагалха хашаа шэнээр барижа, заһабарилагшадай звено бригадануудые эмхидхээгүй байха юм. Дурсагдагша предприяти, совхозуудта бүхы машина, техникэнь бригада, звенонуудта даалгагдаад, тарилга, хуряалгын һүүлээр нэгэ газарта суглуулагдадаггүй байба. Бригада, звено бүхэн машина, техникээ өөһэдынгөө хүсөөр заһабарилжа бэлдэхэдээ энэ хүдэлмэреэ заабол унжагайруулжа, ехэхэн хохидолдо ородог байха юм. Тусхайлбал, ажахыда асарагдаһан запас частьнуудынь бригадануудта хубаарилхада, хүртэдэггүй байхаһаа гадна хуушарһан детальнуудые һэльбэн, шэнэлхэ арга нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Дурсагдагша ажахынуудай бригада бүхэндэ элдэб станок, түхеэрэлгэнүүдтэй машинно-тракторна мастерской байхагүй, байхашье арганьүгы. Тиимэһээ заһабарилгаяа бригада бүхэндэ үнгэргэхэдөө шанарыньшье бирагүй ааб даа. Үнгэрһэн намартаа хуряалгын үедэ эдэл ажахынуудта машина, техникэнь ходо эбдэржэ, ехэ һаад, бэрхэшээл ушаруулһан байха. Зүгөөр эдэ ажахынуудай механизаторнууд, мэргэжэлтэд энээнһээ тобшолол хэжэ, түрүүшүүлэй дүршэлдэ түшэглэхэ дурагүй байдагынь гайхамаар.

Бүхыдөө 3500 шахуу гектарай ороһото ургамалнуудые таридаг Байгалай СПХ-да шэнэ гурим хэрэглэхээр байгаа. Зүгөөр түрүүшүүлэйнь арга эндэшье дэмжэгдээгүй. Хабартаа тарилгын һүүлээр ажахыда машина, техникэ хадагалха хашаа байгуулагдаад, даагшаарнь дүршэлтэй нэгэ механизаторые томилоо һэн. Удаань хуряалгын эхилхэдэ машина, техникэ хадагалха хашаае деаһан механизатортаа комбайн даалгаад, мүнөө тэрэ хашаань мартагдашоо. Энээн тухай ОПХ-гай ахамад инженер А. В. Козинһоо асуухада, тодорхой харюу үгэхэ аргагүй байгаа.

Тэрэшэлэн Тресковой, «Шэргинский», совхозуудта баһал иимэ дутагдалтай. Эндэ машина, техникэ заһабарилхаар бригада, звено байгуулагдаагүй, ажалайнь график зохёогдоогүй, ниитын эдеэ хоол эмхидхэгдээгүй байха юм. Ажаһын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдһөө заһабарилгын ябаса тухай асуухада, хамтын подрядай гуримаар ажалладаг тракторно-таряан ажалай бригадануудай гэшүүд энээхэнээ мартаагүй байха. Хабарай тарилгын эхилтэр үшөө эртэ, бэлэн болгожо үрдинэл аабза гэжэ мэдүүлээ.

Заһабарилгын хүдэлмэриие хиналтада абангүй, хамтын подрядай бригадануудта тохожорхёод, һанаа амархан ябадаг ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд хойшоо таталдаһандаа хохидохобди гэжэ ойлгодог ха гү? Түрүүшүүлэйнгээ дүршэл, онол аргые дэмжэжэ, үргэнөөр хэрэглэхые хараадаггүй эдэнэр хуушанайнгаа гуримһаа хахасажа, хурдадхалгын замаар дабшажа, эрид хубилгалтын эрилтые хэзээ бэелүүлжэ эхилхэнь хаб гэжэ асуултай байна.

В. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Кабанскын район.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

СЪЕЗДЫН ХАРАА ШЭГЛЭЛЭЭР

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР—ГОЛ ЗОРИЛГОМНАЙ

Байгша оной декабриин эхээр КПСС-эй горкомууд болон райкомуудай нэгэдэхи секретарьнарай семинар Зэдын райондо болоо гэжэ дуулгаа һэмди. Тэрэ семинарһаа хэгдэһэн тэмдэглэлнүүдэй нэгэ зүйл мүнөөдэр уншагшадта дурадханабди.

1. Һүн, тоһон элбэгжэхэ гү?

Энэ асуудал хадаа оронойнай эдеэ хоолой программын тон шухала асуудалнуудай нэгэниинь мүн болоно. Тиимэһээ манай республика соо ажаһуугшадые бардам хүрэхэ һүнэй продуктнуудаар хангаха талаар бүтээмжэтэй, ашаг үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые саг дары абаха хэрэгтэй гэжэ семинарай түрүүшын үдэр болоһон хөөрэлдөөндэ тэрэ асуудалнуудай тобшолон хэхээр байгаа һэн.

Үнэхөөрөөшье, нэгэ үдэр соо килограмм үлүүтэйхэн һү үгэдэг үнеэдэй, эдэ шэнэшэнэ һааха аргадаг һаалишадай, бүхэли фермэнүүдэй, колхоз, совхозуудай үшөө биин байһан ушар һонирхомоор зобоонол бэшэ гү?

Адлирхуу байдалда байһан аад, нэгэ һаалишанинь үнеэн бүриһөө 4 мянга гаран, нүгөөдэнь арай шамайхан нэгэ мянга гаран килограмм һү һааха абаха ушарнууд али олон дайралдадаг. Республикымнай районуудые бүхэдэнь абаад харахада, байгша оной арбан нэгэн һарын туршада соо Хойто-Байгалай, Кабанскын, Иволгын, Мухар-Шэбэрэй районуудта үнеэн бүриһөө 2091—2285 килограмм һүн һаагдаад байна. Харин Ахын, Хэжэнгын, Баунтын, Захааминай, Баргажанай, Хурамхаанай, Яруунын районуудта 638—1670 килограммда арай шамайхан хүрэнэ. Түйлэгдэһэн дүнгүүдэй иимэ ехээр илгаатай байһан ушар анхарал оролдолгын, хандасын ондоо байһаниие гэршэлэн харуулна гэжэ һанагдана.

— Манай һү һаалиин фермэнүүдтэ нэн түрүүн сагай эрилтэдэ харюусахаа эмхи, гурим байгуулха ёһотойбди. Үдэр үдэрэй ажалай гурим һайнаар сахиһанай ашаар һү абалгаа эрид дээшэлүүлхэ аргатай байһан Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һү һаалиин комплексын түйлаһан дүнгүүд мүн болоно.— гэжэ партиин обкомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеев тус фермэтэй танилсаад байхадаа тэмдэглээ.— Гадна бии байһан тэжээлээ гамтайгаар, заабол буйлуулжа, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, кадрнуудые нариинаар шалгаха, хүмүүжүүлхэ гэшэе баһал ехэ удха шанартай. Ажалдаа хамтын подряд ёһотой зүбөөр, аша туһатайгаар хэрэглэһэн [illegible] гэжэ К. А. Албашеев онсолон һэн.

Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һү һаалиин комплекс ехэ, багаараашье, материална үндэһэ һуурияараашье, малайнгаа үүлтэрэй болон тоо толгойн талаараашье, тэжээлээр хангагдасаараашье дунда зэргын, юрын л ажахы гэжэ һанагдана. Тиимэһээ [illegible]

Тус фермын коллектив 1985 оной апрель сарһаа шэнэ гуримаар ажаллана. [illegible]

Үнэхөөрөөшье, иимэ хубилалтануудай түйлагдаһаниие гансата өөрөөр байба. Фермын газаа, зосоонь ариг сэбэр, юумэн бүхэн гуримтай, эрхим журамые эндэ тогтоожо [illegible]. Онсолходо, [illegible] һаалишад түрүүшүүлэй туйлалтануудые дабтажа, [illegible] бишү. Тиигээд 1985 оной һүүл багта 1984 оной энэ үеынхидэ орходоо һү үйлэдбэрилгэ 1582 центнерээр дээшэлээ юм. 1985 ондо фермэ бүхыдөө үнеэн бүриһөө 2114 килограмм һү һааһан аад, мүнөө жэлдэ гурбан мянга гаранда хүргэхэнь. Гадна центнер һүнэй өөрын үнэ сэн 10 түхэригөөр хямдаруулагдаа, элдэб гаргашанууд бага болгогдоо.

Хамтын подряд тухай хэлэхэ болоо һаа, [illegible] соо мал ажалай продукци үйлэдбэрилхэ тухай хэлсээ колхозой правленитэй батална. Тиихэдэнь һара, квартал бүридэ һү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдахэ, түл абаха, гарзалуулгүйгөөр тэнжээхэ түсэбүүдынь хүргэгдэнэ. Энэнһээ гадна ажалай гаргашанууд, гаргагдаһан продукциин урид тодорхойлогдоһон хэмжээнтэй тааралдуулагдаһан салин хүлһэнэй жаса, тэжээл, элдэб түлишэ, электрын элшэ хүсэ болон түрхидэлгэ-тоһодолгын материалнуудые гаргашалалгын лимидүүд баһал тодорхойлогдоно. Ажалайнгаа эсэсэй дүнгэй хэр байһанһаа уламжалан түлөөһэез абадаг байха һэн хадаа тэрэнэй эрхим байхын түлөө тэмсэхые идхаһан эрхэ байдал тогтоогдоно, гаргашануудые хиналгын чековэ гурим хэрэглэгдэнэ.

Ямар хүдэлмэриин хэгдэһые, хэр ехэ продукциин гаргагдаһаниие, коллективэй гэшүүн бүхэнэй ажалда хабаадалгын хэмжээсе комплексые даагша А. Г. Югова согсоборилон бүридхэдэг юм. Тиигээдшье бүридхэл болон тоосоо хэхэ хэрэг нарижуулан һайжаруулха талаар колхозой экономистнууд горитой хүдэлмэри ябуулаа.

Фермын коллектив, комплексын совет ажалай журам, салин хүлһэ хубаалга, шан болон нэмэлтэ түлбэриин хэмжээн, ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха тухай асуудалнуудые өөһэдөө хаража үзэнэ, шиидхэнэ, коллектив соохи харилсаануудые анхаралһаа алданагүй.

Һү һаалиин мал ажалда хамтын подряд нэбтэрүүлгэ тон туһатай юумэн гэжэ тус фермын һаалишад нэгэн дуугаар тоолоно. Энэ арга һайнаар хэрэглэһэнэй ашаар кадрнууд тухай асуудал шиидхэгдээ, комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн эрид дээшэлээ. Жэшээлхэдэ, 1985 оной дүнгүүдээр үгтэһэн нэмэлтэ түлбэриин хэмжээн 46.239 түхэриг болоо гэхэ гү, али гол салингай 1 түхэриг бүхэндэнь 45 мүнгэн нэмэлтэ хүртэһэн болоно.

Онсолходо, үхэрнүүд болон гунжануудай 95 процентынь туғаллахада, комплексын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй һарын дунда зэргын салингай 20, харин туғалнуудай 95 процентын гар[illegible] килограмм бүхэнэйнь түлөө 1 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаха байһанаа һаалишад һэйн мэдэдэг.

Шан үгэлгэ баһал эсэсэй дүнгүүдһээ дулдыдана. Жэшээлхэдэ, һү үйлэдбэрилгын даабариие дүүргэһэнэй түлөө ажалай юрэнхы түлбэриин 5 процентынь кварталаар, 8 процентынь [illegible] жэлэй, 12 процентынь юһэн һарын, 15 процентынь жэлэй дүнгөөр шан болгогдон түлэгдэхэ байна. Гадна 96-һаа 100 процент хүртэр һүнэй нэгэдэхи сортоор тушаахада, тонно бүриинь түлөө 12,5 түхэриг, 10 градус хүртэр хүргөөд тушааһан һүнэй тонно бүриинь 3.5 түхэриг нэмэлтэ шан түлэгдэдэг. Хубиин хэрэглэлмэжэдэ үгэжэ шагнаха гурим баһал харалагданхай гээд тэмдэглэе.

Сагай ошохо бүри һү һаалия уламжалан дээшэлүүлхэ байха зорилго тус фермын коллектив урда табина. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ [illegible] бигданхай юм. Онсолходо, 1987 ондо олон жэлэй һайжаруулагдамал бэлшээри ашаглагдахаа, [illegible] тарилгын талмай эрид үргэдхэгдэхэ, [illegible]. Ингэжэ [illegible] жэлэй соо үнеэн бүриһөө 3500-гаад, шадаа һаа үшөөшье олон килограмм һү һаадаг болохо эрхим жэзэнэй [illegible] зорилго урдаа табинхай тус комплексын [illegible] оргкевна Валентина [illegible] гэгшэд [illegible] дүүлээ.

Мүнөө жэлэй үбэлжэлгэ амжалтатай [illegible] арга боломжо [illegible] гаа Булагай [illegible] Юүб гэхэдэ, [illegible] бэе бэе [illegible] эб [illegible] хид [illegible] Байра [illegible] болгогдоһон, [illegible] заһабарилагданхай [illegible] ла бии. [illegible] доо сохом [illegible] нартай үбһэн, [illegible] сенаж, [illegible] ногооной [illegible] лон холимог [illegible] зэргэ соо [illegible] тив нөөсэлһэн.

Мүнөө [illegible] ганса нэгэдэхи сортоор тушааһан.

Мүнөө республикын район бүхэндэ мал ажал дээрэ ажаллажа байһан бүхы коллективүүд тон иимэрхүү хүдэлжэ байгаа гэжэ хэлэхэ һаа, һүн, мяхан болон бусад эдеэ хоолой продуктнуудай дутаһан тухай огто хэлэхэгүй һэн хабди гэжэ энэ [illegible] һанагдаа һэн.

Мүнөө манай фермэнүүдтэ байһан һаамхай малай үүлтэр хубилангүйгөөр 3000 килограмм һү үнеэн бүриһөө һааха абаха дүүрэн арга боломжо манай республика соо бии гэжэ эрдэмтэд, ажахын мэргэжэлтэд тоолоно. Энэ түйлалтада хүрэхын тулада үнэнхэй һүүри улам бэхижүүлхэ, техникэ [illegible], малаа һайнаар [illegible], малшадай ажаһуудалай эрхэ байдал бүри һайжаруулха хэрэгтэй гээд [illegible] байна. [illegible]

Сагшань гэхэдэ, үзэл суртаалай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам [illegible]

Партиин түүхэтэ XXVII съездын [illegible]

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

XII ТАБАН ЖЭЛ: *хурдадхалгын замаар*

ОНЬҺОЖОРУУЛБАЛ, ОНШОТОЙ

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ мал ажалые оньһожоруулха, малшадай хүдэлмэриие хүнгэдхэхэ гэһэн асуудал тон хурсаар, тодоор элирхэйлэгдэһэн байна. Энэ талаар манай район, бусад районуудта орходоо ехэл гээгдэлтэй байһаар. 1981 оной эхиндэ эбэртэ бодо малай фермэнүүд оройдоол 15 процент, тэрэ тоодо һү һаалиин фермэнүүд 28 процент оньһожоруулагданхай байһан юм. Районой колхоз, совхозууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада фермэнүүдые оньһожоруулха талаар нилээд хүдэлмэри ябуулаа. Мүнөө эбэртэ бодо малай фермэнүүд 37 процент, тэрэ тоодо һүнэй фермэнүүд 42 процент оньһожоруулагдаа гэхэ гү, али 1981 онойхиһоо тус тустаа 22 ба 14 процентээр ехэ болгогдоһон байна. Малай фермэнүүдтэ уһалууринь 88 процент, наг шэбхэ гаргалгань 63, тэжээл хубаарилан үгэлгэ 41, һү һаалгань 44 процент оньһожоруулагданхай.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада район дотор туғалнуудай байрануудые оньһожоруулха талаар тодорхой ажал хэгдээ. Хоёр жэлэй хугасаа соо бүхы байрануудынь һэльбэн шэнэлэгдэжэ, үргэгдэһэн шалатай болгогдоо, уһалууриин, наг шэбхэ гаргаха дулаа үгэхэ асуудалнууд шиидхэгдээ. Иигэжэ бидэ туғалнуудаа һайнаар харууһалдаг болообди, гарзыень хараа байса хороогообди.

Мүн лэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэг анхарагдаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ район дотор тэжээл буйлуулдаг 5 цех, С-7, С-12 түхэлэй тэжээл шанадаг 7 түхеэрэлгэ баригдаад, ашаглалгада тушаагдаа.

Энэшье жэлдэ мал ажалые оньһожоруулха талаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Шэнэ объектнүүдэй хажуугаар хуушан түхеэрэлгэнүүд һэльбэн шэнэлэгдэһэн байна. Байгша ондо Түнхэнэй совхозой Могой-Горхоной, «Мир» колхозой Таблангуудай һүнэй фермэнүүд, Туранай совхоздо залуу эбэртэ бодо малай 300 толгойн байха, Саяанай совхоздо Түбэй һүнэй фермэдэ 500 толгой туғалай байранууд шэнээр баригдажа, тэдээн соонь оньһон түхеэрэлгэнүүд олоор тодхогдоо. «Сибиряк» колхозой Түхэрээнэй, «Восточные Саяны» колхозой Хуурай-Һубагай һүнэй фермэнүүдэй байранууд һэльбэн шэнэлэгдээ. Үшөө олон байрануудта зарим түхеэрэлгэнүүдынь заһабарилагдажа шэнэлэгдэһэн байха юм. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй совхозой һүнэй фермэдэ КФК түхэлэй тэжээл буйлуулдаг шэнэ 15 цех ашаглалгада тушаагдаба.

Ерэхэ жэлдэ «Восточные Саяны», «Маяк» колхозуудта, Харбяангуудай, Саяанай совхозуудта мал ажалые комплексно талаар оньһожоруулха хүдэлмэри үнгэргэгдэхэ байна.

Малай фермэнүүдые оньһожоруулха талаар «Сибиряк» колхозой дүй дүршэл олондо һайшаагдамаар гэжэ һанагдана. Энэ ажахы байгша ондо һүнэйнгээ фермэнүүдые гүйсэд оньһожоруулаа. Эбэртэ бодо малай 80 процент байрануудта оньһон техникэ тодхогдоо. Энэ шухала хэрэг зүбтэ тоолон, колхозой правлени, партийна организаци, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд мал ажалые гүйсэд оньһожоруулха талаар мүнөө тодорхой хүдэлмэри ябуулна. Энэ ажахын заһабарилагшад зунай гурбан һара соо Түхэрээнэй һүнэй фермын байрые һэльбэн шэнэлжэ, мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэмэ һүнэй комплекс болгожо шадаа. Энэ барилгада 700 мянган түхэриг гаргашалагдаба. Харин шэнэ малай байра барихын тула адағынь 1,5 миллион түхэриг гаргашалагдаха һэн. Энэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, байһан байрануудаа һэльбэн шэнэлжэ, досоонь мүнөө сагай техникэ, түхеэрэлгэнүүдые тодхожо ашаглабал, ашаг үрэтэй байхань элитэ.

Манда фермэнүүдые оньһожоруулха хэрэгтэ үшөө шиидхэгдээгүй асуудал гарана. Тодорхойлон хэлэбэл, үнеэдые оньһон аргаар һааха хэрэг хүшэрхэн байһаар. Үнеэдые адуулха бэлшээриин дуталдаһан дээрэһээ һүнэй бүхы фермэнүүд зунай сагта нүүжэ, ой модотой, намаг болдоготой бэлшээридэ харууһалагдадаг. Зарим ажахынуудай һүнэй фермэнүүд 2-3 бүлэг боложо таһардаг байха юм. Иимэ эрхэ байдалда хүдэлхэдэ бэрхэтэйхэн гэшэ ааб даа. Малшадай байха тиимэ гоё гэр хаанаһаа байхаб. Үнеэдээ миин хорёо соо оруулаад һаахаш. Электроэнерги тиишээ үшөө ошоодүй ха юм. Ямар арга бэдэрхэб? Минии һанахада, үнеэдые байлгаха зунай байра барижа, тэндээ үнеэдые һааха ДАС-1, АД-100 түхэлэй гү, али нүүжэ байха түхэлэй түхеэрэлгэнүүдые тодхохо хэрэгтэй болоно. Эдэниие хүдэлгэхэ электростанци тодхолсохо ёһотой. Зарим боломоор газартань электроэнерги оруулбал, һайн байха бэлэй. Район дотор иимэ зунай лагерьнуудые барюулха дүй дүршэл бии. Жэшээлхэдэ, «Сибиряк» колхоздо энэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Энэ талаар ерэхэ жэлһээ ажалаа үргэдхэхөөр хараалнабди.

Малай фермэнүүдэй машина, түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаарнь хангаха асуудал баһал шухалада тоологдоно. Теэд манда энэ асуудал ехэл хүшэрхэнөөр шиидхэгдэнэ. Районой заһабарилгын-техническэ предприятида найман фермэ[illegible] даалгагдажа үгтэнхэй. Энэ[illegible] бага гээшэ ааб даа. РТП-[illegible] малай фермэнүүдые техничэ[illegible]скэ талаарнь хангаха бригада байгуулагданхай. Эндэнь орой[illegible]доол 4—5 хүн хүдэлдэг. Тэр[illegible]нэй хажуугаар эдэ фермэ[illegible] дээрэ нэгэ-нэгэ слесарь-заһа[illegible] барилагша табигданхай. Эдэ[illegible] шэнээн хүсөөр бүхы ажахы[illegible]нуудай фермэнүүдые техни[illegible]скэ талаарнь хангаха арга[illegible] байнабди. Тиимэһээ мал[illegible] фермэнүүдые хангаха РТП-[illegible] станциин хүдэлмэриие эри[illegible] һайжаруулха хэрэгтэй болон[illegible] Энэ талаар ганса бригада ба[illegible] гуулха бэшэ, харин адағ[illegible] тиимэ 3 бригада эмхид[illegible] шухала. Манай районой заһ[illegible] барилгын-техническэ предпри[illegible]тида иимэ станци байгуулагд[illegible]һан аад, тэрэнь технологиче[illegible] түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд ха[illegible]гагдаагүй. Энэ дутагдалаа б[illegible]дэ дары усадхаха ёһотойбди.

Бусад һүнэйнгээ фермэ[illegible]дые колхоз, совхозууд өө[illegible]доо хангадаг юм. Мүнөө [illegible]лотор нэгэшье ажахы фер[illegible]нүүдые техническэ тала[illegible] хангаха пункт үгы бай[illegible] 1987 онһоо эхилжэ энэ тал[illegible] хүдэлмэри ябуулха уялга[illegible]бди.

Үшөө нэгэ шиидхэгдэхэ[illegible]лоһон асуудал бии. Мал[illegible] фермэнүүдэй машина, түхе[illegible]рэлгэнүүдые запчастяар ха[illegible]ха хэрэг үшөөл манай һай[illegible]да хүрэнэгүй. Илангаа [illegible] шэбхэ гаргаха транспорт[illegible]нууд, НШ-50 түхэлэй насосу[illegible] калорифер, бүдүүн тэж[illegible] хэршэхэ түхеэрэлгэнүүд, [illegible] 100 түхэлэй котелнууд, 1,5[illegible] К-6 түхэлэй насосууд орой[illegible]шье үгтэхэе болинхой. [illegible] түхэлэй агрегадай шестерни[illegible] эбдэрхэдээ, тэрэнь олдоно[illegible] Энээнһээ боложо бүхы а[illegible] гадаа бултыень һэлгүүлхэ[illegible]рэг гарана. «Сибиряк» колхо[illegible]до иимэ шестерниин дутал[illegible]һан дээрэһээ тэжээл буйлу[illegible]даг цехынь мүнөө хүдэлгэ[illegible]нэгүй. Гагнаха гэхэдэшни [illegible]трод, карбид байхагүй. [illegible] хэрэг шиидхэгдэхээр гэжэ [illegible]нагдана.

Түгэсхэлдөө юу хэлэхэбши[illegible]хэдэ, районой ажалшад ар[illegible] хоердохи табан жэлэй түр[illegible]шын жэлые яһала бараг [illegible] дүнгүүдтэйгээр түгэсхэжэ б[illegible]на. Һү худалдаха түсэбөө [illegible]тябриин һүүл багаар дүү[illegible]һэмди. Үнеэдэй һү шэмэнь[illegible]раа байса дээшэлээ. Һаалиш[illegible]най байгша ондо үнеэн бүри[illegible] 2000 килограмм һү һааха[illegible]

Мяха тушааха даабари ба[illegible] дүүргэгдэхэ ёһотой. Мүнөө [illegible]ха худалдалга район дотор [illegible]гэлжэлһөөр. Саашадаа мал[illegible]гаа фермэнүүдые оньһожору[illegible]жа, бүри ехэ амжалта түйла[illegible] түлөө оролдохо болоно[illegible]

А. ЗВЕРЕ[illegible]

Түнхэнэй районой агропро[illegible]мышленна нэгэдэлэй ах[illegible] инжене[illegible]

МАЛ АЖАЛ — *онсо тухайта һалбари*

ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ — ПАРТИЙНА АНХАРАЛ

«50 лет Октября» колхозой правлени болон партком, мүн отделенинүүдэй партийна эхин организацинууд ниитын малай үбэлжэлгын ябасые саг үргэлжэ хинажа байдаг юм. Иимэ хиналта ехэ аша үрэтэй. Шалгалтын үедэ элирүүлэгдэһэн дутуу дунданууд дары усадхагдажа, малшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар табиһан эрилтэнүүд түргэн шуурд бэелүүлэгдэнэ.

Энэ колхозой 1-дэхи, 4-дэхи отделенинүүдэй байдал хараад үзэе. Нэгэдэхи отделенидэ 800 шахуу эбэртэ бодо мал, 300 гаран хонид ондо орожо байна. Эдэ мал Аха голые зубшан байрланхай юм. Эндэ Буряадай АССР-эй габьяата малшад, үхэршэн М. О. Арзухаев, хонишон П. С. Хамаганова, мүн үхэршэн С. Д. Осорова Баир хүбүүнтэеэ, В. Р. Шараев болон бусад хүдэлнэ.

Тэдэнэй хүдэлмэриие харахада, хүн бүхэн даалгагдаһан адууһа малаа гарзагүйгөөр ондо оруулха, тэдэнэйнгээ ашаг шэмые доошолуулхагүй гэжэ оролдоно. Дэбиин-Аман гэжэ үбэлжөөндэ байрладаг 122 толгой буруунуудые Баир Осоров Софья Дашиевна эхэтэеэ харууһална. Үбэлжэлгын эхиндэ энэ айл үбэлэй үедэ малаа гарзада оруулхагүй, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, таһалагдаһан үбһэеэ нягта наринаар буйлуулан малдаа эдюулхэ уялга абаһан байна. Тиигэжэ тэдэнэй жэшээгээр хүдэлхыень районойнгоо бүхы малшадые уряалаа һэн. Тэрэ үүсхэлыень КПСС-эй райкомой бюро, райсоведэй гүйсэдком һайшаагаа һэн.

Колхозой дүрбэдэхи отделениин мал Дэби голые зубшаһан үндэр хадануудай хормойн бэлшээридэ адуулагдана. Эндэ 1100 шахуу үхэр байрлана. Энэ отделенидэ гансашье колхоз соогоо бэшэ, харин район соо мэдээжэ болоһон малшад хүдэлдэг гээшэ. Тэдэнэй дундаһаа Бэлшээрэй хайнаг мал харууһалагша Ажалай Алдар Солын III шатын орденто В. Ц. Наханцаков, залуу коммунист Э-Б. Ч. Пунтукеев, Ц. Д. Самаев, Д. М. Арзухаев, Л. Ж. Иванов гэгшэдые онсолон нэрлэмээр.

Эдэ хоёр отделенинүүдтэ малшадаар хүдэлдэг коммунистнууд бултадаа нэгэ партийна организацида нэгэдэнхэй. Һая Хүүргэ һууринда (1-дэхи отделени) партийна эхин организациин суглаан зарлагдажа, ниитын малай үбэлжэлгын ябаса, партийна организациин саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Суглаан дээрэ отделенинүүдые эрхилэгшэд Д. О. Шорноев, В. Б. Никитин гэгшэд мэдээсэлнүүдые хээ һэн.

Партийна суглаанай үзэмжэдэ табигдаһан асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан коммунистнууд М. О. Арзухаев, П. С. Хамаганова, В. Р. Шараев болон бусад ажабайдалдань ушардаг дутуу дунданuудта анхаралаа хандуулһаач байна. Хээрэгтын хониной байра саг соогоо дулаалагдаагүй үлэшэһэн юм. Хонидой хурьгалха саг ойртоо, энэ дутагдалые усадхаха шухала гэжэ хонишон П. С. Хамаганова хэлээ. Тиихэдэ малда үгтэхэ дабһан үбэлжөөнүүдтэ багаар асаргданхай гэжэ малшад В. Р. Шараев, М. О. Арзухаев тэмдэглээ һэн.

Үбэлжэлгын үедэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, малшадай байдаг газарнуудаар ходо ябажа, хүдэлмэреэрнь һонирхохо, түрүү дүршэлэй туйлалтануудтай танилсуулха, республика болон орон соо боложо байһан, мүн уласхоорондын байдалай һонинууд тухай хөөрэхэ зэргэтэй. Теэд тэдэнэр хаа-яахан малшадай байраар ябаһан нэрэ зүүдэг, хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр, хуушанайнгаа гуримаар хандадаг гэжэ малшад партийна суглаан дээрэ шүүмжэлээ юм.

Хүүргэдэ боложо үнгэрһэн партийна хамтын суглаан дээрэ колхозой парткомой секретарь А. Н. Болдырев, арадай депутадуудай сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, отделениин партийна эхин организациин секретарь А. Л. Шарастепанов хабаадаа.

Ниитын малай үбэлжэлгын хаһые эмхи гуримтайгаар, нарин нягтаар, һайн үрэ дүнтэйгөөр үнгэргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлхэ зорилго тодорхойлһон шиидхэбэри суглаан дээрэ абтаа.

Энэ суглаан тухай нүхэр Шарастепановтай хөөрэлдэбэбди. Аюр Лопсонович иигэжэ хэлэбэ:

— Суглаан дээрэ коммунистнуудай элирхэйлһэн дутуу дунданuудые дары түргэн усадхаха талаар хэмжээнүүд абтаа. Хээрэгтын хониной байра дулаалха талаар хэмжээ абахыень ВЛКСМ-эй колхозой комитедые партком уялгалһан байна. Тэрэнэй ёһоор комсомолой комитет тэндэ хүнүүдые эльгээгээ, дутагдалнууд сүм усадхагдаа, байрань дулаалагдаа. Малай долёохо дабһан малай байрануудаар абаашагданхай.

Вл. ГАЛСАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Ахын район.

ХАҺАДАА ХҮРЭНХЭЙ

Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай хаалга-тайралгын цехэй С. А. Сединкинэй хүтэлбэрилдэг комплексно бригадын коллектив жэлэйнгээ түсэб байгша оной ноябриин 10-да дүүргээ. 26 хүнһөө бүридэһэн комплексно тус бригадынхид үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын, продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулхын тула оролдосотойгоор ажаллана. Бригадын гэшүүд Е. И. Лебедева, А. М. Слепнев, В. Б. Грудинин гэгшэд энэ амжалтада ехэ хубитаяа оруулаа.

Гэхэтэй хамта, мебельнэ 1-дэхи, 2-дохи цехүүдэй коллективүүд социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшана. Онсолбол, мебельнэ 2-дохи цехэй М. И. Филатовагай, 1-дэхи цехэй Т. И. Молчановагай бригаданууд бусад коллективүүд сооһоо илангаяа шалгарна. Эдэнэр 1986 оной түсэб дүүргэхэ хаһадаа хүрэнхэй.

Л. БРОННИКОВА.

---

* Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ *

Түнхэнэй районой «Саяанай» совхозой түрүү һаалишан, Ажалай Алдар Солын хоёр шатын орденто Радна-Самбу Пархаева эрхим үрэ дүнгүүдтэйгээр жэлээ түгэсхэжэ байна. Тэрэ үнеэн бүриһөө 3000 гаран килограмм һү һаадаг заншалтай.

Р-С. Пархаева түбэй фермын партийна организациин секретарь юм. Олон жэлэй туршада энэ харюусалгата уялга даажа ябахадаа, ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ, залуу һаалишадые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ажалай Алдар Солын хоёр шатын орденто Р-С. Пархаева.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

Совет орон дотор

ШЭНЭДХЭН ХУБИЛГАЛГЫН ЭРШЭ

ВЛАДИВОСТОК. Примориин олохон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гарза хоролтоёо тоолохо зуураа, сагай уларил муу байгаа гээд шалтаг баридаг. Харин «Партизанский» совхозойхид тиигэдэггүй. Үнгэрһэн зундаа хүйтэн, хура бороотой байгаашье һаань, тэндэ нилээд ехэ олзо оршо абтаа юм.

Тус ажахыда хорин жэлэй туршада хизаар дотор[illegible] ехэ хартаабхын ба овощ[illegible] гаса абтана, үнеэн бүр[illegible] мянганһаа үлүүтэй кил[illegible] һүн һаагдана.

Тосхоноорхид экономи[illegible] годог болоо, түхэриг бү[illegible] тооложо һураа юм. [illegible] совхоздо центнер харт[illegible] өөрынь үнэ сэн 8,5 түх[illegible] лодог һаань, харин хи[illegible] 10 түхэригөөр үнэтэй [illegible]

Иимэ хямда хартааб[illegible] гуулхын тулада харта[illegible] рилгын ба ургаса хура[illegible] дэ ашаа тээхэ хүдэлм[illegible] һожоруулһан байгаа. Те[illegible] дүүрэн хүсэндэнь хэр[illegible] Тиихэ зуура хүршэ а-[illegible] дынь городойхидые ша[illegible] олоор асархые оролдо[illegible]

Совхоздо продукци[illegible] жээнһээ, тэрэнэй ш[illegible] мүн үйлэдбэридэ гар[illegible] хүсэлэл оролдолгонуу[illegible] лай түлбэри сэхэ дул[illegible] болонхой. Тиигэжэ а[illegible] га даабаринуудые өө[illegible] хүсөөр бэелүүлжэ ш[illegible]

Социальна асуудалну[illegible] амжалтатайгаар шии[illegible] Фроловко, Новицко[illegible] тосхонууд болбосон [illegible] болгогдоо. Тэндэ сө[illegible] шангууд, спортзалну[illegible] гуулинууд, түб бусе[illegible] дын поликлиникэ, а[illegible] хэрэглэмжэ хангалгын [illegible] снууд хүдэлдэг.

— Гансал үнгэрһэн ж[illegible] циально-соелой хүгж[illegible] мянган шахуу түхэри[illegible] һон байнабди»,—гэжэ [illegible] занский» совхозой аха[illegible] галтер В. Савченко хэл[illegible] мянга шахуу түхэри[illegible] үргэдхэлгын жасада[illegible] лагдаа һэн. Жэлдээ [illegible] 1 миллион шахуу түхэ[illegible] оршо абтадаг юм.

Ажахыда сабшаланга[illegible] рай үгы шахуу байхада[illegible] олзо оршо абтана б[illegible] дүүн тэжээл бэлэдхэх[illegible] хизаарай бусад р[illegible] ошохо баатай болодо[illegible] Тиимэһээ ондоо тэ[illegible] даһан 1 центнер үб[illegible] үлүүтэй түхэриг болод[illegible] пуурин дээрэз нөөсэлэ[illegible] хэды дахин дээгүүр. [illegible] шье ажалаа һайнаар[illegible] жэ, мүнгөө тооложо ш[illegible] тула ажахы бодото ш[illegible] наар хэгдэһэн гаргаш[illegible] дамаар хаадаг байна.

(ТАСС).

Зураглал

ЭХЭ, ЭСЭГЫНГЭЭ ЗҮРГӨӨР

...Шойжинима Анданов 1974 ондо сэрэгэй уялгата албанһаа табигдажа ерэһээр түрэл колхоздоо хонишоноор хүдэлхэ гэжэ шиидээ һэн. Энэнь ушартайшье байгаа. Юуб гэхэдэ, залуу хүбүүнэй эхэ, эсэгэнь тиихэдэ Шэтын областиин Бооржын районой «Коминтерн» колхоздо хонин һүрэг харууһалжа ябаа бшуу. Ушар тиимэһээ наһатай болоһон гэртэхиндээ туһалха гэжэ Шойжинимын сэдьхэһэниинньшье зүбтэй. Тэрэ айлай үхибүүдэй эгээн багань хадаа жааһаа хойшо эхэ, эсэгэдээ туһалжа, энэ ажалда дүй дүршэлтэй болоһон хүбүүн гээшэ. Бага балшар наһанһаа «хара» ажалда дүршэһэн Шойжинима ондоо хүдэлмэри бэдэржэ ябангүй, гэртэхинтэеэ хамта колхозойнгоо гол баялиг болохо хонин һүрэгые олошоруулхын тула оролсоһон байха юм. Тиигэжэ тэрэ 1977 он болотор эхэ, эсэгэтэеэ хамта ажаллалсаа.

Эсэгынгээ пенсидэ гарахада, Шойжинима ахалагша хонишоноор баталагдаба. Түрүүшын үедэ бэеэ даагаад хүдэлхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа. Теэд залуу хүбүүн бэрхэшээлнүүдһээ оройдоошье гэдэргээ тунхаряагүй, дааһан отарынгаа хонидые гээлтэ хоролтогүйгөөр ондо оруулхые, түл олоор абахые, нооһо ехээр хайшалхые оролдоо. Түрүүшын жэлнүүдтэ тэрээндэ эхэнь нилээд туһаламжа үзүүлһэн байха юм.

— Оролдожо хүдэлхэ хэрэгтэй гэжэ эжынгээ хэлэһэн һургаалые сэдьхэл болдолдоо мүнөөшье болотор һанажа ябагшаб. Амжалта, алдар соло, үндэр дүнгүүд оролдолгоһоол эхитэй гэхэдэ, алдуу болохогүй. Хонишоной ажал — хүндэхэн гээд тоологдодог. Зүб лэ даа. Түхэреэн жэлэй туршада нэгэшье үдэр амарангүйгөөр хүдэлжэ гараха хэрэгтэй. Хонишон лэ болоо хадаа, оролдохол ёһотойбди, — гэжэ Шойжинима Дылыковичтэй һаяхан XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшадай суглаан дээрэ уулзахадамни хэлээ һэн.

Залуу хонишон хүбүүн эхэ хонидой отара даажа абаһанһаа хойшо бүхы мэргэжэл шадабаряа гаргажа эхилһэн байна. Энэ оролдолгонь дэмы хосороогүй. Тэрэ хоёрдохи жэлээ зуутанай зэргэдэ гараһан, хонин бүхэнһөө 4 килограмм нооһо хайшалһан габьяатай. Он жэлнүүдшье голой уһанай түргэн урасхал мэтэ үнгэрөөл һааб даа. Шойжинима Анданов ажал хэрэгээрээ түрүүшүүлэй зэргэдэ гаража шадаа.

— Туйлаһан үрэ дүнгүүдээрни һонирхоно гүт даа. Хонишон болоһонһоомни хойшо аяар 12 жэл үнгэршэбэ. Энэ хугасаа соо элдэбын жэлнүүд дайралдаа. Үбһэ тэжээлээр дутамагшье хүшэр хүндэ жэлнүүд болоо. Һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан али олон жэлнүүдые тоолохобши. Тон эрхим амжалтамни гэхэдэ, зуун эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абаһан, хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 4,5 килограмм нооһо хайшалһан байнаб. Теэд ажабайдалнай элдэбын байдаг ха юм даа. Гэр бүлэтэй боложо, нишэ нүүжэ ерээд, хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ ябанабди. Һамгамни энэ багай юм. Байгша ондо манай бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга түлжүүлээ, хонин бүхэнһөө 3,9 килограмм нооһо хайшалаа, — гэжэ ахалагша хонишон хөөрэжэ үгэбэ.

Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо нүүжэ ерэһэн гэр бүлэдэ тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд залуу эхэ хонидой отара даажа абахыень дурадхаа һэн. Ингэжэ Шойжинима Любатаяа Ташалан гэжэ газарта түбхинэжэ, шэнэ ажал хэрэг эрхилжэ эхилһэн байна. Эдэнэртэ тиимэшье һайн эрхэ байдал байгуулагдаагүй. Хониной хуушан байра, дал хорёонууд. Үбһэ тэжээлшье хубаарияар үгтөө. Түрэһэн тоонто нютагынь шэмэрүүн хүйтэн уларилтай Загарайн районтой жэшэхээр бэшэ. Нэн түрүүн эндэхи бэлшээри ехэл хабшуу. Эртүүр хүйтэроод, оройшог дулаардаг эндэхи нютаг хада уулаар, ой модоор, уһа голоор элбэг. Нюдэ алдамаар үргэн дэлюун тала бэшэ ха юм даа.

— Талада түрэһэн, залуу наһаяа үнгэргэһэн хадаа тэрэнээл магтахамни гээшэ ааб даа. Тала тухай али олон дуунуудшье, шүлэгүүдшье зохёогдоһон байдаг. Би малшан хүн хадаа талаяа өөрынгөө хэлэн дээрэ хэлэһүү. Зунай аажам дулаан үдэшэлэн талашни үняартан харагдаха, үбэлэй хүйтэн сэнхигэр үедэ алас холын юумэн дүтэ мэтээр үзэгдэжэ, шамайе даллан байха. Тала гээшэ жэлэй дүрбэн сагта өөрын онсо шэнжэтэй. Тиимэһээл талын үргэн сээжэ дээрэ хүлөө шоройдожо, эхэ, эсэгын һургаалай налгай дулаан үгэнүүдые бэедээ шэнгээн үндыһэн хүнэй сэдьхэл ходо-доошье урма баяртай ябадаг гээшэ. Мүнөө танда нигэжэ хөөрэжэ һуухадаа, түрэл тоонто нютагаа, газар гуламтаяа нюдэндөө хаража байһан мэтээр үзэнэб. Энэшье нютаг һайхан байна. Манай мүнөө байдаг газарые хада уулануud, ой модон хүреэлнэ. Ямаршье газарта, хаанашье хүдэлхэдэ адли ха юм даа. Тиимэһээ Ташалан нютагай хонин һүрэгые олошоруулалсаха хуби заяатай байһандаа урма баяртайб,—гэжэ хонишон дурсаа бэлэй.

Эндэ нютагжахаяа ерэһэн Шойжинима Анданов түрүүшын жэлдэ ажахы дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа, зуутанай зэргэдэ гансаараа гараһан габьяатай. Энэ ажахыда нэгэшье хонишон һая наашадаашье иимэ үрэ дүн туйлаагүй бшуу.

— Бидэ байгша ондо үшөөшье дээшээ амжалта туйлаха һэмди. Зүгөөр дал, байрамнай ехэл шиигтэй байжа, манда бага бэшэ һаад ушаруулаа. Ерэхэ жэлдэ түл абалгын үедэ байра соогоо калорифер тодхохоор хараалнабди. Хурьгадай доронь дэбдихэ хохир яһала хүрэхөөр бэлдэбэбди. Үбһэ тэжээлшье хорёо соомнай оруулагдаа. Малайнгаа байра мүнөө дулаалжа дүүргэбэбди. Хурьгадай таһалганууд шэбхэһээ сэбэрлэгдээ. Һайн байратай һаа, зуун эхэ хонин бүриһөө адағынь 120 хурьга абаха һэмди. Теэд энэ талаар дутагдалтай байнабди. Хэды нимэ байдалтайшье һаа, бригадын гэшүүд арбан хоёрдохи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ хонин бүхэнһөө хурьга абаха, тус бүриһөөнь 3,9 килограмм нооһо хайшалха, хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүрые эхэһээнь һалгаахадаа 30 килограммда хүргэхэ социалис уялга абаа һэмди. Тэрэнээ бэелүүлхэ хэрэг манай мүнөөдэрэй гол зорилго,— гэжэ Ш. Д. Анданов мэдүүлнэ.

Залуу хонишоной даадаг бишыхан коллектив Бэшүүрэй районой Бэшүүрэй совхозой, Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малшадай республика дотороо гаргаһан үүсхэл халуунаар дэмжээд, энэ жэлэй малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ зорилготой ажалаа эрхилжэ ябана. Тэдэнэрэй саашадаашье амжалтатай ябаха байһандань батаар этигэхээр. Юуб гэхэдэ, эхэ, эсэгынгээ зүргөөр мүнөө найдамтайгаар алхалан ябахада, хэды һайхан гээшэб, хэды ехэ баяр гээшэб!

Д. ДОНДОКОВ.

…лшод — хүдөөгэй ажалшадта

…ЮУН БОДОЛОЙ …ИЛТЫЕ ХАНГАХА

…лой хүдэлмэридэ олоор хабаадуулагдана, хэмжээ ябуулгануудай шанар, үрэ дүн hайжарна. Жэшээнь, табан жэлэй урда тээ район дотор 174 кружок байбал, тэдэнэй тоо 226 болоо. Тэдэнэй хүдэлмэридэ бүхыдөө 3420 хүн хабаадалсана гэхэ гү, али 750 гэшүүдээр олошорбо.

hүүлэй жэлнүүдтэ уран hайханай хүдэлмэридэ хабаадагшад харалга-конкурснуудта олон дахин илалтануудые түйлаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаhан Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Бүхэсоюзна нэгэдэхи фестивальда хабаадаhан Зэдын комбинадай соёлой байшангай дууша үхибүүдэй коллектив, дуу болон хатарай «Санага» ансамбль, Дүтэлүүрэй соёлой байшангай фольклорно бүлэг фестивалиин лауреадууд боложо, дипломуудта хүртөө hэн. Цахирай найман жэлэй hургуулиин М. Б. Хубриковай хүтэлбэрилдэг үхибүүдэй дуу, хатарай «Ургы» гэжэ ансамбль залуушуулай болон студентнэрэй фестивальда зорюулжа, Артек гэжэ пионернүүдэй бүхэсоюзна лагерьта үнгэргэгдэhэн харалгада хабаадаа. Уран hайханай коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд слоороо урмашуулагдаа. Манай районой соёлшодой бүлэг Монгол ороной арад зондо уран бэлигээ хэды дахин харуулhан байха.

Баясама зарим тэды амжалтанууд бии гээшэ. Соёлой хүгжэлтын үндэhэ hуури байгуулагданхай. Гэбэшье клубуудай хүдэлмэриин онол арга үшөө шэнэлэгдэнэгүй. Сугларагшад миин хаража hууха бэшэ, харин үнгэргэгдэжэ байhан хэмжээ ябуулгада өөhэдөө эдэбхитэйгээр хабаадаха зэргэтэй. КПСС-эй XXVII съездын баталhан шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүдэлмэрээ шэнэдхэхэ оролдолго Дүтэлүүрэй соёлой-спортивна комплексдо хэгдэжэ эхилээ. Эндэхи драмкружок олон гэшүүдтэй, соготойгоор хүдэлнэ. Залуу мэргэжэлтэн Н. А. Эрдынеева кружогые хүтэлбэрилнэ, Д-Р. Батожабайн «Урбаанай уршагта ябадал» гэжэ зүжэгые кружогой гэшүүд бэлдэжэ табяа hэн. hайн дуранай артистнуудай түрүүшын «алхам» хүлеэгдээгүй амжалтатай байба. Энэ зүжэг районой нютагуудай, Закаменск хотын соёлой байшангуудта харуулагдажа, хүн зондо ехээр hайшаагдаа. Урма зоригоо дэбэрүүлhэн дүтэлүүрэйхид Агууехэ Октябриин революциин 70 жэлэй ойдо зорюулжа, Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» гэжэ зүжэгые мүнөө бэлдэжэ эхилэнхэй.

Мүн эндэ хатар нааданай кружогой гэшүүд хэдэн орёо хүндэ номернуудые харуулдаг болоо. Илангаяа фольклорно бүлэгэйхид эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Соёлой байшангай директор Х. Ш. Уладаевагай хүтэлбэрилдэг тус коллектив республикын конкурсдо хоёр дахин илалта түйлажа, район доторхи харалгануудта, сурхарбаанай найрнуудта хабаадалсаа.

Харин Шара-Азаргын соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд (директорынь В. Г. Бадмаева) нютагайнгаа хүн зониие соёлой хүдэлмэридэ hулаар элсүүлнэ, тэдэнэй амарха сагые аша үрэтэйгөөр эмхидхэнэгүй. Ээлжээтэ hайндэртэ хатар наада бэлдээд лэ, бусад сагта эндэхи кружогуудайхид хүдэлмэреэ мартана. Мүн Ёнгорбой, Нурта hууринуудай клубууд совхозой партийна эмхиин туhалагша, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин бодото гуламта болоодүй байhаар. Ажахын партком (секретаринь В. Ф. Бандеев), нютагай Соведэй гүйсэдком (түрүүлэгшэнь Ц-Д. Б. Содномов) соёлой эмхинүүдэй хүдэлмэриие hайжаруулха, Шара-Азаргын соёлой хуушарhан байшан hэльбэхэ, Нуртын клубые шэнээр барюулха үүсхэл гаргаха зэргэтэй.

Архидалгые болон алкоголизмые зайсуулха тушаа партиин болон правительствын документнүүдэй эрилтэнүүдые бэелүүлхэ талаар бага бэшэ хэмжээнүүд абтана. Районой хүдөө нютагууд архидалгагүй байдалтай болоо. Тиин соёлшодой хүдэлмэри юрэнхыдөө эршэдэнэ. Хатуу хара ба уураг тархи гашалгадаг бусад арза хорзогүй хурим түрэнүүд, армида мордохо хүбүүдые, пенсидэ гарагшадые hайханаар үдэшэлгэнүүд үнгэргэгдэнэ. Тусхай темээр хатар наадатай, элдэб мүрысөө, тэмсэлгэтэй амаралтын үдэшэнүүд эмхидхэгдэнэ. Дүтэлүүрэй столоводо, Цахирай пивын баарта архидалгагүй кафе нээгдээ. Закаменск хотодо шэнэ кафе ашаглалгада үгтэхэнь.

Соёлой байшангуудай дэргэдэ hайн бэлэдхэлтэйгээр эмхидхэгдэhэн элдэб хэмжээ ябуулганuудта олон хүн суглардаг гээшэ. Тэрэ үедэ эдэ гуламтануудта худалдаа наймаанай үргэнеер эрхилэгдэhэн байбал, улад зон үшөө олоор ерэдэг байна. Онсолбол, Закаменскын соёлой байшанда hайндэрнүүдтэ буфедүүд хүдэлмэрилдэг. Хүдөө тосхонуудай соёлой гуламтануудта энэ дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ саг ерээ.

Харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдэй хүмүүжүүлхы үүргэ ехэ байна. Клубуудай гоё hайхан шэмэглэлнүүд олоной нюдэ баясуулдаг гээшэ. Манай соёлой гуламтанууд юрэнхыдөө шэмэглэгдэнхэй. Дүтэлүүрэй, Үлэгшэнэй соёлой байшангуудай гоё hайхан бүтээлнүүд, лозунг уриануудхүн зондо hайшаагдадаг. Харин бусад клубуудай түхэл шарай нютагайхидай омогорхол болоногүй. Соёлой таhагай дэргэдэхи уран зураашадай бүлэгэй гэшүүд тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Утаата, Ёнгорбой, Бүргэ, Харацай, Михайловка, Үлэгшэн тосхонуудай соёлой гуламтануудай дэргэдэ бургааhан, модонууд hуулгагданагүй, сэсэгүүд ургуулагданагүй.

Хүйтэн амисхаалтай үбэлэй саг мүндэлбэ. Энэ хаhада хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар хангалга онсо удхатай. Нинтын малай үбэлжэлгые эмхидхэн ябуулжа байhан малшад соёлшодые, агитаторнуудые хүлеэжэ ядажа байха ёhогүй. Соёлшод болзор соогоо малшадые эрьежэ байха болоно. Район дотор эмхидхэгдэhэн 12 агитбригадын гэшүүд hайшаалта уялгаяа бэелүүлжэ эхилээ. hүүлэй жэлнүүдтэ Санагын, «Ажалай сууриан», Мэлын «hэрюун hэбшээтэ hалхин», мүн Дүтэлүүрэй болон Хамниин соёлой байшангуудай уран hайханай коллективүүд илангаяа эдэбхитэйгээр малшадые хангана. Нёдондо үбэлдөө-хабартаа агитбригаданuудай гэшүүд 234 дахин малшадта хатар наада харуулаа hэн. Мүнөө үбэлжэлгын үедэ малшадые соёлой талаар хангалга саашадаа hайжаруулагдахаар хараалагдана.

Клубай хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ, нүлөөлхы хүсэтэй шэнэ онол арга нёдондо нэбтэрүүлэгдээ. Энэ хадаа соёлой байшангуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зохёохы ажал тухайгаа хүн зоной урда тоосолго болоно. Иимэ тоосоонууд Дүтэлүүрэй, Санагын, Хамниин соёлой байшангуудта үнгэрөө. Жэлэй туршада кружок, hайн дуратанай нэгэдэл бүридэ ябуулагдаhан ажалай дүнгүүд согсологдоhон байна. Тоосоонууд хадаа соёлой-олониитын хүдэлмэриие эдэбхитэй болгохо арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн гэжэ элирүүлэгдээ.

hаяхан республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй V съезд дээрэ hонин хөөрэлдөөн болоожо, бидэнэй — хүдөөгэй соёлшодой сэдьхэлдэ шэнэ бодолнуудые түрүүлээ. Түйлаhан амжалтаяа улам арьбадхан, дутуу дундa юумэнүүдтэй эбсэшэгүйгөөр тэмсэжэ, хүдэлмэреэ ёhотойгоор шэнэдхэн хубилгажа, малшадайнгаа мүнөө жэлэй үбэлжэлгые hайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ, хүн зоной оюун бодолой эрилтые гүйсэд хангаха зорилго бидэнэй үмэнэ табигдана гээшэ.

С. НАМЖИЛОВ,
Захааминай райсоведэй гүйсэдкомой соёлой таhагые даагша.

Соёл ба ажабайдал

ХИТАД БАЛЕДЭЙ АМЖАЛТА

ГДР. Ютта Ликдер Пэуза хотын бүд нэхэлгын фабрикада хүдэлдэг. Энэ предприяти нёдондо намар ашаглалгада оруулагдаа hэн. Тэрэ жэлэй туршада 3,9 миллион дүрбэлжэн метр бүд нэхэхэ хүсэтэй.

АДН — ТАСС-ай фото.

СССР-эй болон Хитадай Арадай Республикын хоорондохи соёлой талаар харилсаанай түсэбэй ёhоор, КНР-эй Түбэй балетнэ труппын гастрольнууд манай орон дотор боложо үнгэрhэн байна. Москвагай болон Ленинградай баледтэ дуратайшуул хитад артистнуудай уран бэлигтэй танилсаа hэн.

hүүлэй 20 жэлдэ хитад баледэй уран бэлигтэн совет харагшадтай уулзангүй байhанаа, мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ уулзаа гээшэ. Тиимэhээ эрилтэ ехэтэй харагшадай үзэмжэдэ элдэб янзын программа харуулхые айлшадай оролдоhониинь дэмы бэшэ. Классическа баледуудhээ зүйлнүүд, национальна зүжэгүүдhээ хэhэгүүд, мүнөөнэй хореографиин найруулганууд программадань оруулагдаhан байгаа.

— Хитад үндэhэн баледтэй танилсахада ехэ hонирхолтой байба,— гэжэ СССР-эй арадай артистка, Москвагай академическэ хореографическа училищиин директор Софья Николаевна Головкина хэлэнэ. — Жэшээнь, «Зол жаргал hүгэдэн гүйлгэ» гэhэн зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ зүжэг Хитадай мүнөөдэрэй хореографическа түйлалтануудые гансал хараха бэшэ, харин ороной ёhо заншалнуудтай танилсаха арга боломжо олгоно.

Классическа зохёолнуудай дээжэнь гэжэ тоологдодог «Хун шубуута нуур» гэhэн баледhээ хэhэгүүдые гүйсэдхэhэн залуу хитад хатаршад уян нугархай, урма бадараама хатар наадаараа шалгарна гэжэ С. Н. Головкина тоолоно.

Хитад классическа балет үшөө залуу. Гастрольдо ерэhэн КНР-эй Түбэй балетнэ труппа 1959 ондо эмхидхэгдэhэн. Энэмнай болбол Пекиндэ, Шанхайда болон Шэньяндa байгуулагдаhан ороной мэргэжэлтэ гурбан балетнэ коллективүүдэй нэгэниинь болоно. Тэдэнэрэй тогтонижолгодо хореографиин искусствын совет ажал ябуулагшад ехэ туhаламжа үзүүлhэн байгаа.

Түбэй балетнэ труппын артистнууд Хитадай заха холын городууд болон провинцинууд ходо айлшалдаг. «Бүүрэл басаган», «Эхэнэрнүүдэй улаан батальон», «Талын үхибүүд» гэhэн үндэhэн зүжэгүүд, мүн тэрэшэлэн «Жизель», «Корсар», «Дон-Кихот» болон бусад классическа зүжэгүүд коллективэй репертуарта оролсодог.

Соёлой талаар харилсаа холбооной бэхижэлгэ манай хоёр ороной арадуудай үгэеэ гүнзэгыгөөр ойлгохо хэрэгтэнь туhа нэмэри болохо байhаниинь дамжаггүй.

Гао ФЭНЬИ,
Москвадахи «Гуанминь жибао» газетын корреспондент.
(АПН).

БУРЯАДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ШЭНЭ БҮТЭЭЛНҮҮДhЭЭ

Доржи ЭРДЫНЕЕВ

МИНИИ ТАНИЛ ИНЖЕНЕР

(Шэнэ романhаа хэhэг)

(Түгэсхэл. Эхиниинь декабриин 19-нэй номерто).

Энээниием ойлгоhон Баторай сэлмэг нюдэд долонгирой галаар улам элшэтэжэ, томонууд кирзовэ сабхяараа даамай тулгаhан хүлнүүдээ нэгыень нүгөөдэ дээрэнь hольбуулан, бэеэ үлэ мэдэг hула табижа, нам руу эрьелдэхэ мүртөө, найдал түрүүлдэг, сэа-наhаа тиимэ нэгэ улэhатай харасаяа хурсадхан:

— Нүхэ-еэр, шамда иимэ ажал тудаха ёhотой байгаа гээшэл даа... Нютагайнгаа зоной буусын hууринуудые урбуулха!.. hонин бээз?.. Теэд хахалхал болоо гүбши, бэшэ яахабши!— гэбэ гээшэ. Тиигээд хэлтэ абяагүй зогсон байтараа, минии сэдьхэлые улам шангалха гэhэн шэнги: — Дуулана гүш, буусануудыемнай манай өөрын хүнэй хахалhан дээрэ ха юм даа... Хүн зоноймнай хүлhэн, нюhа нэлбоhон, гомдол гашуудал, баяр жаргал энээхэн газарта шэнгээтэй байна гэжэ мэдэ... Ондоо хүнэй бэшэ, өөрымнай хүнэй, шинии хахалха болоhон болоо гээшэ!..— гэжэ нэмэбэ.

Баторай эдээхэн үгэнүүд минии сэдьхэл hонаандахи тэрээхэн хүндэ хаалтые гансата хүдэлгөө hэн.

«Хахалагдахал гээ хадаа хахалагдаха байгаа... Энэ ажалай ондоо нютагай хүндэ бэшэ, харин намда тудаhаниинь нэрэшье болоо... Удагантын зоной муу мүр, муу үйлын үлэгдэлнүүд хүнэй нюдэндэ харагдахаа болижо, hайн мүр, hайн үйлэhөөнь үрэжэлтэ тарянай ургаса, үнгын сэсэгүүдэй баян намаа бадаруулаг!»— гэжэ Баторай хэлэгшэ бодолые саашадань үргэлжэлүүлхэдээ, би газараа хахалжа эхилхэ абьяаста абтаадхибаб.

— Машина соомни хилээмэн бии hэн... Хүнэhэгүй hааш, харлаагаа гаргая,— гэбэ Батор.

Тиигээд хоюулан тэрээхэн бүхэриг хилээмыень абажа, зүүн голойнгоо эрье ошожо, уhаар даруулан эдибэбди. Батор дархашуулай бригадада хэр зэргэ хүдэлжэ байhанаа, ямар барилга бодхоолсохо болоhоноо хөөрэбэ. Үглөөнэй наранhаа үдэшын харанхы болотор ажаллажа ябаhан нүхэрни басагашье бэдэрхэ сүлөөгүй байгаа...

Удеань тараха болобобди. Батор машина тээшээ, би тракторта ошобоб. Машинадаа hуухаяа байхадаа, нүхэрни нам руугаа үшөө дахин хаража, хүхюутэйгээр миhэрэн даллаад, кабина соогоо харагдахаяа болибо. Тэрэнэй зүүн хүтэл тээшэ гүйлгэн ошохые үдэшэн байтараа, бишье тракторта hуубаб.

Газар хахалжа эхилхэдэмни, тугаар hая мэдэрэн байгша хүндэ бодолнуудни хайшаашьеб үнгэршэнхэй, сэдьхэлдэмни хүнгэн байгаа hэн. Гансал ажалынь ехэ, хүшэр, диилэжэ ядамаар хүндэ байгаа. Тунга газар хахалха айлай буусануудые урбуулха хоёрой илгаа тоншье ехэ ха юм даа. hүни Баторай дахин ерэхэдэ, буусын түгсүүлнүүд зай забhаргүй дайралдажа эхилээд байба. Хэдэн алхам болоод лэ, анзаhандамни ээлжээтэ түгээг үлгэлдэхэ юм. Тиихэдэнь тракторhоо буужа, тэрэниие малтан hугалнаб. Эсэбэритэй, хүндэ ажал... Тэрэ hүни үглөөгүүр болотор Батор намтай газар хахалалсажа, буусын түгээгүүдые малталсажа хонобо.

— Хаpалши!.. Баhа шэнэhэн... Үнеохи зандаа улаан шара... Ямар доро зооhон байнаб! Амаргүй шадалтай, бүхэ хүн байгаа гү даа!— гэн, буусын эзэндэ сэгнэлтэ тэрэ үгэнэ.

Удагантада хахалжа дүүргэтэрни, Батор hүни бүри намдаа ерэжэ туhалдаг байба. Үглөөгүүр болоходо, барилгашадтаа хайр шулууень зөөжэ үгэхээ гүйлгэн ошохо. Хүниие сэдьхэлээрээ ойлгожо шададаг, тэрэндэ туhалха гэжэ оролдодог шанарынь тиигэжэ Баторта эсэхэшье сүлөө олгодоггүй байгаа... Иимэл хадаа Баторые би манай үетэн соохоо бултанhаамнай ехэ юумэ түйлаа гэжэ мүнөө сэдьхэн хажууданъ хэбтэнэб. Алдар нэрэ, ажалай габьяа, наhанай hайн хани нүхэр, түрэhэн үринэр Баторта бии. Тиигэбэшье нютаг руугаа шэртэн, сэдьхэлдээ ямаршьеб тиимэ нэгэ мэдэрэл орьёлуулан, Эхир-Буусынгаа баруун-урда хушуун дээрэ хажуудамни хэбтэхэдэнь, тиигээд гэнтэ түйлаhан эгээ ехэ габьяагаа Аюуша ахайн hэеы гэртэй холбон дурсахадань, юрэ зугаахини намайе нютагтаа абажа ерээгүй гэжэ ойлгобоб... Нэгэ нюуса бодолоо намтай зеатагүй хубаалдаха гээ... Иигэжэ бодоошье hаа, hонирхолоо хэлэхэ сүлөөгүйб. Үнгэрhэн сагай үйлэ хэрэгүүд яаха аргагүй дурсуулна.

...Тэрэ намар Удагантада таряан гайхалтай hайнаар гараа hэн. Газар дороhоо түлхюулhэн шэнгеэр, тарянай эшэнүүд бултайгаад, үдэр хоног бүри нэмэ нэмэhээр, уданшьегүй хара-хүхэ үнгөөр полиие хушажархёо hэн. Дүтэлөөд харахада, бүдүүн hолоомотой, үргэн аад, зузаан набшаhатай байха. Дутуу таригдаhан зааханшье зурам харагдахагүй. Ехэ hайнаар, нэгэ жэгдээр центрэймнай hуури хахалагдаhан байгаа. Айлнуудай гэрэй, малайнь байрын, колхозой конторын, амбаарнуудай, хүүдинсын анхан байhан газарнууд, хотоной дундуурхи харгынууд урдань тэндэ hэн гэжэ мүнөө мэдэхын аргагүй, ногоон хибэсээр нэгэ жэгдэхэн хушаатай үзэгдэхэ.

Намар минии комбайн шэрэжэ эндэ ерэхэдэ, Батор үнинэй хүлеэнхэй байба.

— Бишни шамтаяа таряа хадалсахам. Түрүүлэгшэ машинада ябаха хүн олдохогүй гэжэ хорино. Теэд би үгыень дуулаагүйб. Машинаяа гаражда абаашажа табижархёод, наашаа ерээби. Хэхэ юумэнэй олдоогүй hаа, шамда туhална ааб заб даа, миин...

Иигэжэ тэрэнэй хэлэхэдэ, би одоошье хүхеэ hэм. Комбайнертайгаа хэлсээд, Баторые hолоомо унагаагшаар табибабди. Моритой хүнэй бүhэсөө үндэрөөр ургаhан шэниисын hолоомон комбайнай молотилка соо hоо одоо адхарха. Үни ябаагүй байтар, hолоомоной тэргын үндэр хашаа дүүрэшэхэ. Батор тэрэниие асаар гэдэргэнь обоолхол даа. Энэнь түбhэн хүнэй диилэхын аргагүй хүндэ ажал байгаа. Үгөө дуулгангүй үлэhэндөө хоротой түрүүлэгшын ерэжэ, тэрэниие енгэлэн оодэрхоошье hаа, Батор тоохогүй. Энэ хүндэ ажал тэрэнэй нэгэ шуналтайхан абьяасые ханааха талаагаар дайралдаhан ушар шэнги үзэгдэхэ. Ондоо хүн энэ ажалда табигдаhан байгаа hаа, ямар гэм хэhэндээ иимэ хэшээлтэдэ сробиб гэжэ хуугайлха hэн гэлсэхэбди. Үдхөөр, hайнаар ургаhан тарянай, шэдитэ оньhон комбайнай, хүсэтэйгөөр жудхэhэн тракторай хүсэнтэй тэмсэн, эдэ бүгэдэдэ булигдахагүй гэжэ оролдон, Баторай ажаллажа байhаниинь намда эли харагдаха. Иимэ үедөө тэрэ намда гайхалтайханаар үзэгдэгшэ бэлэй. Үелжэ үдэhэн нүхэрни бэшэ, ондоо хүн тэрэнэй орондо ажаллажа байhан шэнги байха. Тиихэдэнь трактораа бэйлгажа, хажуудань ерэхэб. Урдаhаамни hэнгэргүйхэнөөр хараадхихалань, би hөөргөө тракторта ошожо: «Түргөөр ябуулхадамни яагша аабши, hүхирхэ байхаш!»— гэжэ шэошэн, тэрэниие туршахаб. Тиихэдэм Батор адли түргэдэжэ, хаба шадалыень туршахаа hанаhыем ойлгоhон шэнги үсэрхэ. Энэ үедэ тэрэнэй үнэн бэшэ, харин тэрээхэн намайе гайхуулдаг ондоо дүрсэнь улам эли болохо... Ондоо дүрсэнь! Энээхэн лэ Батор тиимэ hанагдаа үзэгдөөгүй тооно заводтоо бүтээн зохёожо, олониие гайхуулаа, орон соогуур холо суурхуулаа юм байна гэhэн бодолдо мүнөө абтанаб.

...Комбайнерай трактораа байлгаха дохёо үгэтэр иигэжэ ажаллахабди.

Батор hолоомонойнгоо тэргэhээ буужа холохон ошоод, хүлhөө аршан, хуряагдаhан тарялан дээрэ хойно хойноhоо жэрыhэн бухалнуудые, комбайнай бункерай хоолойгоор хоорботой тракторай тэргэ руу урдажа байhан алтан шара ороохо харан:

— Ургаа гү даа баhашье!— гэжэ уухилан дуугарха.

— Үрдижэ ядахаар hаашни, трактораа аалияр ябуулхадам болохо,— гэжэ түршан хэлэхэдэм, шэгээ тэрэ гансата томоотой болгожо:

— Юу хэлэнэ гээшэбши? Диилэжэ ядаhаар бэшэл!— гэхэ.

Энэнь тэрэнэй үнэн сэхэ зан абари hэн. Нюдэ далдалха гээшые мэдэхэгүй ябаал даа.

— Трактораа аалидуулхаа янаб гэжэ түрүүшээр hанаадхёо hэм... Тиигээд бэеэ диилэжэ, ажалаа гар даран үрдижэ hураха ёhотойб гэжэ бэедээ ойлгуулхадаа сэхэрээби,— гээд, тэрэ хүдэр бэеэ hэгсэрэн:— Энэ мяха гамнаха хэрэггүй ха юм даа, ажаллуулха хэрэгтэй... Энэ hолоомоной тэргэ зохёоhон хүнэй мүнөө ерээ hаа, бүришье ехээр ажаллуулха hэмби... Бэеэ тамалуулхадаа, ухаагаа гүйлгэхэ hэн хара золиг,— гэжэ нэгэ хоротойгоор хэлэhыень мүнөө hананаб.— Нэгэ хүн намайе гэдэргэ татаха гэжэ оролдоhон шэнги байдаг,— гээд тэрэ саашань үргэлжэлүүлээ hэн:— Эгээл энэ мүнөө шинии намда хэлэгшэ мэтээр...Эсээд, hанаата болоод, гансаардаад, тулгардаадхихадам, тэрэ хүхиhэн шэнги үзэгдэдэг... Ши тэрэ дайсандам адли бү боло...

— Юун дайсанаа хэлэнэбши даа?— гэхэб урдаhаань.— hолоомо үрдижэ ядахыеш харахадаа хайрлана ха юмбиб...

— Хайрлаhанай хэрэггүй... Нютагайнгаа hүлдэhөө хүртэнэ гээшэб... Туhалха гээ hаа, харин трактораа нэгэ жэгдээр ябуула... Нэгэ жэгдээр... Үгзаг гүүлэнгүй... Бишни hолоомо асалжа ябахадаа, намайе гэдэргэ татаха гэhэн тэрээхэн хүнтэй тэмсэнэ бшууб, тиихэдэм ухаан бодолни нэгэ hонин болоно, hанахагүй юумэеэ hанан шэбшэнэб,— гэжэ тэрэ өөрыгөө гайхаhан шэнгеэр хөөрөө hэн.— Нээрээ... Эсэжэ бүдэрхыем хүлеэн, унахадам, дээрэмни баярлаха гэжэ ябагша тэрээхэн хүн намhаа: «hолоомо юундэ ши асалха болоо хүмши, аа?.. Энэ ажалыеш оньhон түхеэрэлгэ хэхэ ёо янаб, аа?»— гэжэ намhаа асуун, тэбэри тэбэреэр унаhан hолоомондо даруулхаяа hанахадам, наада барин, абадамни адляар энеэхэдэл гэхэ юм... Оньhон машинада дүрэтэй хүн hэн гэжэ аба тухаймни хэлсэгшэ гүбэ, дайнда ехээр шархатаагүй, мүнөө мэндэ ябаа hаа, энэ hолоомо гараараа асалхагүй, нэгэ оньhо hанаhан байха hэн!— гээд, Батор hолоомоной тэргын хажууда ошожо, юушьеб бодомжолон, удаан шэншэлхэ юм:— Шимни трактораал нэгэ жэгдэхэн ябуулаарай, тиихэдэш мүнөө hаяхан бодожо ябагша бодолойнгоо hабагша залгуулха байхаб... Өөрөө хүдэлдэг этүүр hанажа зохёогоод, тэрэнээ комбайнай молотилкын барабантай холбохо арга hанахал байхабди... Гайхалтай, энэ комбайнернай наhараа механизатораар хүдэлhэн аад, энээн тухай бодоогүй ябанабшабы даа, гайхалтай. Өөрөө hолоомо асалаагүй хадаа тиигэнэ гү да?..

Тиигээд үдэшэлэн харанхы бололгоноор комбайнаа зогсоохоо:

— Нүхэр, би Сахюурта ошожо, электро-гагнуури асархам... Комбайнай эбдэрээ гэхэдэм эльгээхэ... Ши полевой стангаа ошожо эдеэлээд, hөөргөө ерээрэй,— гэбэ гээшэ. Би Баторай үгэ дуулангүй үлэхэ аргагүй дээрэhээ зүбшөөхэ баатай болобоб. Тиигэжэ hөөргөө комбайндаа ерээд, Баторайнгаа Сахюуртаhаа ерэхые хүлеэжэ, hолоомоной бухал соо hуутараа унташаhан байбаб. hэрин гэхэдэмни:

— Бэрхэл хүбүүд байнат даа, бэрхэ... Хубилгахал ёhотой! Ажаллахада, хүнгэн болгохол ёhотой юм шуу. Шэб шэнэхэн машинын би болоходо, юуень хубилгалтайб гэжэ бэдэржэ эхилдэгби... Машина гээшыеш өөртөө тааруу, хүдэлгэхэдэ, хүнгэн болгохол ёhотой... Зүб иигэжэ hанааш...— гэhэн механик Дашахайн бабараан дуулдаба:— Сахаригайнь хүндэлэбшые урдуур болгобо гүбди?.. Яагаа мэхэтэйбши!.. Тэргынишни шала өөрөө хэлтыгээд, дээрэнь сугларhан hолоомон газарта буушаха.., Шинии хэхэ ажал гансал дээрэhээнь гэшхээд байhан шалаhан хүлөө ургэхэ... Хүлэйшни бэелүүлдэг үүргые шэбхээр hэлгүүлхэбди... Шэбхээр... Тэрээхэн шэбхые ооhороор комбайнертай холбохобди, тиигээд комбайнерай тэрээхэн ооhор угзархадань hолоомоной тэргын шала бариhан шэбхэ тайлдашаха... hолоомошон хэрэггүй болошоно бшуу... Бүхэли хүн!.. Бэрхэл Батор байнаш даа, бэрхэ... Мастерскойн директортэ хэлэхэб, энээхэн оньhожоруулгыешни шинии нэрэ дээрэ бэшэхэбди, мүнгэ абахаш,— гэжэ байжа механик Дашахаймнай хүхихэ юм...

Ехэхэн гайхал, hонирхол болоо hэн даа. Хэдэн үдэр Батор тухай хөөрэлдөөн үргэлжэлбэ. Зохёоhон оньhожоруулгань, мүнөө hанахадамни, тиимэшье орёо байгаагүй. Зүгөөр түрүүлэн hанажа бүтээхэ гэшэнь тиимэ үнэтэй байгаа ха юм... Энээндэнь би мүнөө хүрэтэр олзуурхадагби...

Баторай энээхэн зохёохы бэлиг аймагай центртэхи машина-трактор заhабарилгын мастерскойн хүтэлбэрилэгшэдые hонирхуулжа, тэрэниие слесареэр хүдэлхыень абаашаа hэн... Тэндэhээ Батор институтда hурахаяа город эльгээгдэhэн байгаа...

Тэрэ гэhээр олон жэлнүүд үнгэрэн ошоо, сагнайшье хубилаа, бидэшье ондоонууд болонхойбди. Мүнөө Эхир-Буусынгаа баруун-урда хушуун дээрэ хоюулан, арса тэрэнгиин хоншуухан амисхаалда hогтон, Баторайнгаа хажууда хэбтэхэдээ, ямаршье сагта диилдэнгүй, ямаршье үйлэ хэрэгтэ түрюулэнгүй, мүнхэ үлэдэг тиимэ нэгэ гайхалтай нангин мэдэрэл хүнүүдэй хоорондо бии гэжэ этигэнэб. Энээнээ Баторта ойлгуулха гэжэ hанаhандаа юм гү, али энэ мэдэрэл тухай үшөө hайнаар ойлгожо абаха гэжэ бодоо хүн губ:

— Нээрээшье, нютагаа ерэнэгүйлди даа... Сагай ошохо бүри сэдьхэлдэ оло ородог болоно... Удагантаяа, Эхир-Буусаяа ошожо ерэхэмнай гү гэжэ шинии дурадхаагүй hаа, би городhоо хобхорхогүй байгааб...— гэжэ эндэ ерэхэдээ, нютаг тухайгаа Баторай хэлэгшэ үгэнүүдые саашань залгуулаад: «Батор юундэ иитэрээ нютагаа ерэхэ гэжэ эрмэлзэhэн байгаа хаб даа» гэhэн бодолоо элирүүлхэ hанаатай:— Заводойтнай шэнэ корпусой хамаг hайн талые бэшэнхэйб гэжэ hанадаг ябаалби... Тооно тухайнь мүноо хэлээшэш намайе ехэ hонирхуулаад байна... Наранай гэрэл ехээр суглуулдаг тооно... Иигэжэ түрүүнhээ хэлэхээ яаhан хүн гээшэбши!.. Яажа зохёоhоноо, яажа hанаhанаа?— гэнэб.

Батор үхибүүн ябахадаа, энэ Эхир-Буусынгаа наруулида хонидоо бэлшээн наадаха забhартаа бидэнэй—нүхэдэйнгээ таажа ойлгохогүй юумэ hанаад, наада баридагтаа адляар ташаганаса энеэбэ.

— Хэлыш даа,— гэжэ би бааланаб.— Хэлээ hаашни, ганса намдашье hонин байхагүй hэн ааб даа.

— Инженернүүдшни тээд тоолгодоггүй зандаал даа. Мүнөө үеын оньhон техникын ээд аад, ондоо мэргэжэлнүүдтэ түрюулшэнхэй... Хүндэлүүлдэг хэзээ болохоб даа!... Заводто юрын слесареэр хүдэлөөшэ үлүү олзотой саг лэ даа мүнөөш,— гэжэ тэрэ нэгэ урмагүйшэгөөр харюусаба.

Ехэ мэдэрэлтэй, холо бодолтой, hайн сэдьхэлтэй хүнүүдтэ ажабайдал хододоо хашалан үзүүлдэг. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр юрын хүнүүдhээ хододоо түрүүн али бүхы юумэ бэеэрээ гаталдаг бшуу. Тиимэhээл заримдаа тэдэ энэ Баторта адли гансаардажа зободог, нютагаа hанадаг, хүн зондо ойлгогдожо ядаад, тулгардаад ябахадаа, балшар hаhанайнгаа нүхэдтэ эрмэлзэдэг, эрьедэнь үдэhэн гол нугадаа яарадаг ёhотой. Юундэб гэхэдэ, эдэнhээнь ондоо сэдьхэлыень ойлгохо, хүлгэhэн hанааень тэгшэлэн табиха юуншье байдаггүй...

ТАСС ХИЛЫН СААНАhАА

ЭБ НАЙРАМДАЛДА ДУРАТАЙ ХҮСЭНҮҮДЭЙ ХУРАЛДААН

АФИНА. Ядерна туршалгануудые бүримүhэн хорихо, ядерна зэбсэгhээ дэлхэйе сүлөөлхэ, ядерна зэбсэггүй зононуудые байгуулха, буу зэбсэгүүдые замбуулиинай дайдада гаргалгада эсэргүүсэн тэмсэхэ — эдэ бүхы асуудалнууд эб найрамдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө табан түбиин эндэ боложо байhан конференциин гол анхарал татаhан асуудалнууд болоно. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой энэ жэлэй январиин 15-да хэhэн Мэдүүлгэ дотор найруулагдаhан ядерна буу зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр усадхаха, үгы хэхэ аюулые зайсуулан сарахa, гурбан мянгадахи жэлэй богоhо алхаха гэhэн холын хараата асари ехэ зорилго хүн түрэлтэнэй урда табигдана гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэнэ.

Хүн түрэлтэнэй урда табигдаhан мүнөө үеын эгээл орёо шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэрээндэ хабаадагшадай олонхид бүтээмжэтэй hайнаар хандана гэжэ онсолон заагдаба. Национальна бэеэ дааhан байдалай, уласхоорондын эб найрамдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө Грециин хүдэлөөнэй (КЕАДЕА) түрүүлэгшэ Христос Маркопулосай hанамжын ёhоор, буу зэбсэгүүдые хуряалгын аша туhаа тодорхой, бүтээмжэтэй hайн хөөрэлдөөнүүдые эхилхын тула мүнөө тохёолдожо байhан сагые алдажа болохогүй гэжэ тус конференци элирхэйлэн гэршэлээ.

(ТАСС).

ПРОТОКОЛНУУДТА ГАРАА ТАБИБА

СИДНЕЙ. Номгон далайн урда хубиие ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо тухай договорой (Раротонгын договор) протоколнуудта Советскэ Союзай гараа табилга Австралиин ба Океаниин аралнууд дээрэхи гүрэнүүдэй олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй анхарал татаhан, hонирхол үүсхэhэн байна.

«Фиджи таймс» газетын редакционно статья соо тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, «СССР хадаа Номгон далайн урда хубидахи хуралдаанда хабаадаhан оронуудай уряада харюусаhан ядерна зэбсэгтэй табан гүрэнэй түрүүшынхинь болобо». «Энэ алхам бүгэдэ нниитын зүгhөө hайшаагдамаар байна»,— гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Гэбэшье амгалан тайбан байдал хангаха тухай уряа гаргаашье hаа, США болон Англи Советскэ Союзай жэшээ дэмжэхэ аргагүй байhанаа харуулна, харин энэ районд ядерна туршалгануудые хэдэг Франци документдэ гар табихаяа арсажа байhанаа мэдүүлээ hэн.

Австралиин «Сидней морнинг геральд» газетын бэшэhэнэй ёhоор, Номгон далайн урда хубиие ядерна буу зэбсэггүй зоно болгожо соносхохо тухай договорой протоколнуудта Советскэ Союзай гараа табилга СССР-эй амгалан тайбан байдал хангаха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха хүсэлэнтэй байhыень элирхэйлэн гэршэлнэ бшуу.

НИКАРАГУАГАЙ ПРЕЗИДЕНТЫН МЭДҮҮЛГЭ

МАНАГУА. Түбэй Америкэдэхи сэрэгэй-политическэ байдалай орёо түгшүүрилтэй бололго ойрын сагта США-гай захиргаанай Никарагуада зэбсэгтэ добтолго хэхые hанаашалжа байhан тухай США-гай захиргаанай хараа бодолтой байhые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ республикын президент Даниэль Ортега эндэ болоhон пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ.

Тус районд айхабтар орёо түгшүүрилтэй байдалые улам дэбэргэхын тула Холбоото Штадууд Гондурасай зонхилхы захиргаание hамбаашалан хэрэглэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Никарагуагай гүрэнэй хилэ шадар американ-гондурасай сэрэгэй hүйдхэлтэ hуралсал үнгэргэжэ, республикын бэеэ дааhан ба дулдыданги бэшэ байдалда аюул тохёолдуулна.

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИ

УЛААН-БААТАР. Научно-практическа конференци эндэ боложо, МНРП-гэй XIX съездын захяа заабаринуудай үндэhөөр партиин бэелүүлдэг кадрова политикын үндэhэн шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ. МНРП-гэй ЦК-гай дэргэдэхи Д. Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ Дээдэ партийна hургуули, МНРП-гэй ЦК-гай Ниитын эрдэмэй институт болон МНРП-гэй ЦК-гай хэблэлнүүдэй нэгэдэмэл редакци тэрэниие эмхидхэhэн байгаа. Шэнэдхэн хубилгалгын эрхэ байдалда кадрнуудай дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриие нарижуулан hайжаруулха тухай, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулгые сэгнэхэ кадрова асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эхин партийна организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн конференци дээрэ болобо.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Ц. Намсарай конференциин хүдэлмэридэ хабаадаба.

ООН-до СССР-эй ҮНГЭРГЭhЭН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

НЬЮ-ЙОРК. Ядерна зэбсэг туршалгануудые болюулха тухай асуудалаар Советскэ Союзай хараа бодолые ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр «гүйсэд ойлгожо байhанаа» мэдүүлбэ гэжэ СССР-hээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ А. М. Белоногов Совет правительствын шиидхэбэри тухай мэдээсэхэдээ тэмдэглээ. Совет правительствын мэдүүлгэ хадаа бүхы ядерна туршалгануудые бүрин хүсэдөөр болюулха, ядерна зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, эсэсэй эсэстэ тэдэниие гүйсэд дүүрэнээр усадхаха арга олгохо байна гэжэ СССР тоолоно гээд тэрэ пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

Ядерна али бүхы hэдэлгэгүүдые нэгэ талаhаа болюулха тухай СССР-эй жэл хахад шахуу сагай урда тээ соносхоhон ушарынь уласхоорондын байдалда тон шухала удха шанартай байна. Энэнь ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, хизаарлаха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха хэрэгые бэелүүлхэ аргатай байhые бодотоор элирхэйлэн гэршэлнэ.

ХЭНШЬЕ, ЮУНШЬЕ МАРТАГДААГҮЙ

«ТҮРҮҮШЫМНАЙ РЕДАКТОР hЭН...»

ТҮҮХЭ домогоор баян гушаад онууд хэзээдэшье минии ухаан бодолhоо хахасаха, огтолон мартагдаха бэшэ. Тэрэ холын сагай үдэр, hүнинүүд мүнөөшье урдамни эли тодоор, альган дээрэмни байhан мэтээр харагдагша. Энэ болбол нютаг нуга бүхэндэ хаа хаанагүй хамтын ажахынуудай байгуулагдажа байhан үе. Энэ хадаа үгытэй ядууород таряашадай, малша буряадуудай ажабайдалда урдань үзэгдөө, дуулдаагүй шэнэ хубилалтануудай боложо байhан гайхамшаг саг бэлэй. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй, харанхы мунхаг байдалтай хатуу тэмсэлэй ябажа байhан нилээхэн хүлгөөтэй үе hааб даа.

Тэрэ үеын комсомолшууд, улаан галстугта пионернүүд Агуу Октябриин, граждан дайнай дүлэн соогуур хатуужаhан аха нүхэд — шэн зоригто партиин гэшүүдтэй нэгэн хамта шэнэ сагай, шэнэ байдалай мандан тогтохын түлөө хамаг хүсэ шадалаа зорюулан ябаалди. Энэ түүхэтэ саг манай сэдьхэлдэ, ухаан бодолдо мартагдаха ёhогүйл.

Гушаад онуудай эхеэр минии ажабайдалда үзэгдэhэн мартагдашагүй нэгэ ушар тухай дурсан хөөрэхэ гэhэн хүсэлэнтэйб. 1933 оной эсэс багаар hэн ха. Би тиихэдэ 19 наhатай, комсомолой гэшүүн хүн ябааб. Хэбэд номин Хэжэнгэдэ эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмдэ хүдэлжэ байгааб. ВЛКСМ-эй райкомhоо аймагай түб Хори hуурин мэнэ гэhээр ерэхэ гэhэн дуудалга бэшэг гэнтэ абаа бэлэйб. Ушарынь гэхэдэ, шэнээр бии болгогдоод байhан районно газетын редакцида хүдэлхыемни намда дурадхаха гэhэн байгаа хаш.

Дуудалга бэшэг абаhан би аймагай түб ошохо гэжэ ябаhан нэгэнтэй hуулсажа, хүрэхэ газартаа ерээ hэм. Тиихэдэ манай Хориин аймагай бүридэлдэ мүнөөнэй Загарайн, Хэжэнгын районууд ородог бэлэй.

Хэблэгдэн гаргагдаха газетымнай редактораар намhаа гурба-дүрбэн наhаар аха, партиин гэшүүн Дашидоржо Абидуевич Раднаев томилогдонхой байгаа hэн.

Тэрэ наhаар залуушье hаа, политическэ болон hуралсалай бэлэдхэлэй талаар бидэнhээ холо дээгүүр бэлэй. Ородоор, буряадаар хэлэхэ, бэшэхэhээ гадуур, хуушан монгол бэшэгтэ ехэ бэрхэ байhан. Би hургуулитай hудартайб гэжэ бэеэ дээрэ үргэдэггүй хүн hэн. Ойлгоо, мэдээгүй юумыешни олон үгэгүйгөөр тоб байса хэлээд, эли тодо болгон тайлбарилжархиха даа.

Түхэреэн сагаан шарайтай, дунда, зэргын бэетэй редактор нүхэрнай hайнаар хубсаланхай, бэеэ яб байса абаад, ехэл сэбэрээр ябагша hэн.

Манай редактор Дашидоржо гэгшэ Аалан нютагай ангуушан угай Абидын Радна гэжэ айлай бүлэдэ хоёрдохи хүбүүниинь боложо түрэhэн намтартай.

Найма-юhэн наhа гүйсэжэ ябахадань, Агууехэ Октябриин хубисхал илан мандажа, тэрэнэй элшэ туяа манай үргэн дэлюун Буряад нютагта энхэ жаргал асараа ха юм даа.

Манай Хориин районой түрүүшын газетэ «Улаан туяа» («Красная заря») гэжэ нэрэтэй hэн. Түрүүшээр газетэмнай «Правда» газетын нэгэ хуудаhанай найманай нэгэнэй хэмжээнэй саарhан дээрэ барлагдадаг байгаа.

Газетымнай тоо тиимэшье олон бэшэ hэн. Түрүүшээр 150 шахуу хэhэг байтараа, удангүй 300 шахуу болотороо олошорбо. Хараа байса уншагшаднайшье улам олон боложо захалаа. Нютаг нютагай hонинууд газетын хуудаhанда үргэнөөр тодорхойлогдодог боложо, олониитын анхарал ехээр татадаг болоhоной үрэ дүн ааб даа.

Тэрэ үедэ манай Хориин аймаг соо хори шахуу бага, ехэ колхозууд, машинно-тракторна гурбан станци, 3 леспромхоз эмхидхэгдэнхэй, урдаа табигдаhан даабаринуудаа жэншэдгүй дүүргэжэ байдаг hэн.

Тиихэдэ колхозуудай, леспромхозуудай хамаг хүдэлмэри имагтал гарай хүсөөр хэгдэдэг hааб даа. Мүнөөнэй оньhон техникын орондо морёор, сараар хүндэ хүшэр хүдэлмэри бүтээгдэдэг hэн.

Ойдо гаража модо отолхо гээшэ хүндэхэн ажал бэлэй. Унагааhан модоёо 5—6 метр угатайгаар хюроодэн тайраад, удаань холтоhыень сэбэрлэн зулаад, Үдын, Анаагай, Хүрбын, Худанай эрьедэ шэрэжэ асархаш, ябталхаш. Голнуудай hабын мүльhэнhөө хахасаха сагhаа эхилээд, намар болотор тэрэ бэлэдхэhэн модоёо урдахуулха, аяар Онохой хүргэхэ гээшэ гайтайл хүдэлмэри байгаа. Энэ хүдэлмэридэ колхоз бүриhөө адаг 20—30 хүн бүхэли зундаа гэхээр ябадаг hэн.

Үбhэ, таряа хуряалга, орооhо гүрэндэ тушаалга ямар шухала ажал байhан бэ?

Эдэ бүгэдэ манай газетын хуудаhануудай дээрэ hуурияа олоод байгша hэн. Дутуу дундануудые элирхэйлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг байгаа.

Тэрэ үеын редакци типографи хоёр хадаа нэгэ эмхи зургаан байгаа. Тиимэhээ редакторай хүдэлмэри ехэшье, харюусалгатайшье hэн бээз.

Типографида Улаан-Үдэ хотоhоо эльгээгдэhэн дүршэлтэй наборщигууд Георгий Будаев, Цырен-Дулма Будаева гэгшэд хүдэлдэг бэлэй. Харин би өөрөө газетэ барлан хэблэдэг машина хүдэлгэдэг хүн болоо hэм.

Манай газетын түрүүшын редактор Дашидоржо Абидуевич Раднаев жэлhээ үлүүхэн саг соо түрэл нютагтаа хүдэлөө. Удаань партиин обкомой даабаряар ондоо райондо хүдэлхэеэ ошоо бэлэй.

— Партиин Баргажанай райкомдо таhагые даагшаар хүдэлжэ байнаб. Нютагаа ошоогог hаа, ямар hайн бэлэй. Ехэтэ hанагданашье. Теэд яахаб и? Партиин эльгээhэн лэ газарта ошожо, хүдэлжэ ябана ха юмби гэжэ 1938 ондо хэлээ hэн,— гэжэ үнинэй коммунист, дайнай ба ажалай ветеран Базар-Дара Гасаранов намда дуулгагша hэн. Тэрэ жэлэй зун нэгэ нютагай эдэ хоёр нүхэд далайн эрье шадархи Горячинскын аршаанда уулзаhан, хөөрэлдэhэн хаш даа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрнүүдэй ябажа байхада, Д.-Д. Раднаев фронт мордоо hэн. Ротын политрук Дашидоржо Абидуевич агуу илалтын хэрэгэй түлөө тон зоригтойгоор байлдахыень сэрэгшэдээ дүлэтэ үгөөрөө урялан ябаhаар, 1942 оной декабриин 2-то Смоленскэ областиин Савино hуурин шадар баатарай үхэлөөр унаа. Эгээл эндэ аха дүүгэй хамтын хүүр соо бэень табигдаhан байха юм.

Хори нютагай урданай коммунистнууд, гушаад онуудай комсомолшууд партиин гэшүүн, районойнгоо газетын түрүүшын редактор Дашидоржо Абидуевич Раднаев тухай хододоо hанан, дурсан ябадаг лэ даа.

Э. ДОРЖИЕВ,
1940 онhоо КПСС-эй гэшүүн.

«БУРЯАД ОРОН-86» ГЭhЭН ФОТОКОНКУРС

«БУРЯАД ОРОН-86» ГЭhЭН ФОТОКОНКУРС

Буряадаймнай ан амитадай аймагай түлөөлэгшэд:

1. ЖЭРХИ—ой тайгын хоорхэн амитадай нэгэн.

2. СКОПА—харсагын түрэлэй шубуун. hүүлэй жэлнүүдтэ хоморой шухаг болоhон тула СССР-эй, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Улаан дэбтэрнүүдтэ оруулагданхай. Манай эндэ хэрөөд нимэ шубууд ажамидардаг.

В. МАТВИЕВСКИИН фото.

«Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөн

ТҮГЭСХЭЛЭЙ НААДАНАЙ УРДА

Мүрысөөнэй гурбадахи үдэр 91 килограммhаа дээшэ шэгнүүрhээ бэшэндэнь хахад финалай наадануд боложо, түгэсхэлэй уулзалгануудта хабаадалсаха спортсменүүд тодорбо.

46—48 кг. Эндэ манай боксёрнууд урагшагүйдэбэ. Арбан долоотой спортын мастерта кандидат Александр Слобожанин (Новокузнецк) Улаан-Үдын «Буревестник» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Балдан Цыжиповые ехэ шадамараар диилэбэ. Манай боксёр Александрай хамгаалалтада «солоохой» оложо бирабагүй. Монголой Арадай Республикын спортын мастер Очирын Дэмбэрэл Шэтын областиин чемпион Алексей Алексеевые өөртөө халташье дүтэ хүргэнгүй илаба.

48—51 кг. Улаан-Үдын «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Владимир Алеев ехэ hула бэлэдхэлтэй байшоо. Тиимэhээ уулзалгын эхилэмсээр Жадамбын Энхторой (МНР) гансата шангахаанаар добтолжо орохолоорнь, судья уулзалга байлгаха баатай болоо hэн. Хорин наhатай Олег Пятков тэрэ үдэр hайн наада харуулжа, Красноярскын Вячеслав Гавриловые шүүгээд, монгол боксёртой уулзаха болобо.

51—54 кг. Энэ шэгнүүрэй түгэсхэлэй наадан манай боксёрнуудай «дотоодын» хэрэг болобо. Баир Дариев («Урожай») Жаргал Норбоевые («Труд») шанга тулалдаанай эсэстэ илажа, Готовын Ганхуягые аргагүй булюугаар илаhан спортын мастер Юрий Мангатаевтай («Динамо») тулалдаха эрхэдэ хүртэбэ.

54—57 кг. «Трудай» түлөөлэгшэ Бато Мункуевта аргагүй булюу байhанаа харуулхадань, спортын мастер Данзан Цыреновтэ хоёр лэ раунд хэрэгтэй байшаба. Тиимэhээ Монголой Арадай Республикын спортын мастер Намжилын Баярсайхантай уулзалгань ехэ hонирхолтойгоор хүлеэгдэбэ. Монгол боксёртой уулзаhан манай бэлигтэй залуу спортсмен Алексей Инкижинов тулалдаагаа буруугаар ябуулаа гэжэ hанагдана. Нүгөөдэеэ нугархай наринаар, шуран солбоноор наадажа мэхэлхын орондо, хэнэй нюдарга хүндэб, түргэн сохисотойб гэжэ туршахаяа hэдэхэдээ, урагшагүйдөө ха юм. Энэ шүүгдэлгэhээ залуу хүбүүн ехэ hургаал абаха аабза гэжэ найдагдана.

57—60 кг. Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай студент Баясхалан Эрдынеев спортын мастерта залуу кандидат Баясхалан Бадмажаповые шаб гэмэ шандааhатай, яб гэмэ сохилготой, залан шууд добтолгонуудые хэhэнэй ашаар илажа гараба. Эндэ багаханшье hэжэг байгаагүй. Содномдаржаагийн Алтансух (МНР) манай Андрей Гыргеновhээ түргэн байгаа, нүгөөдэhөө олон дахин шаажа үрдиhэн хадаа илажа Баясхалан Эрдынеевтэй түгэсхэлэй нааданда уулзаха эрхэтэй болоо.

60—63,5 кг. Урда үдэрынь Новокузнецкын боксёрые аргагүй булюугаар шүүлэн Шэтын областиин чемпион Цыремпил Шойжонов манай спортсмен Валерий Дрободой хойно хойноhоо hубарин ерэhэн эршэтэй долгинууд шэнги добтолгонуудта шанга харюу үгэжэ шадабагүй. Спортын мастер Бадма Батуев залуу бэлигтэй боксер Николай Полоцкиhоо шалгалта абаба. Тиихэдэнь Николай яhалал бараг гаралсаба. Зүгөөр Бадма Батуевай илаhанда багаханшье hэжэг түрэбэгүй.

63,5—67 кг. Батжаргалын Баттулгын Владимир Чучковые (Красноярска хизаарай Черногорск хото) нюдэ нюургүй добтолжо эхилхэдэнь, айлшадаймнай үшөө нэгэ түлөөлэгшэ түгэсхэлэй нааданда гарахань ха юм гэжэ hанагдаа hэн. Харин Владимир ондоо hанамжатай байшаба. Зарим ушарта ехэ бэлэдхэлгүйгөөр Баттулгын хэhэн добтолгонуудые тэрэ шадамараар угтан абажа, өөрөөшье онобшотойгоор добтолжо, аргагүй булюу байhанаа гурбадахи раунд соо харуулжа шадаба. Тэрэнэй урдаhаа амаралтын үдэр гаража тулалдаха Леонид Сониев (Буряадай АССР) Владимир Макальскиие (Буряадай АССР) ехэ hонигүй, hула тулалдаанда шүүжэ гараба.

67—71 кг. Монголой Арадай Республикын үшөө нэгэ түлөөлэгшэдэ саг үргэлжэ добтолхо, хүсэеэ харуулхые hэдэхын урда болгоомжотойгоор тагнуул хэдэ хэрэгтэй гэжэ Вячеслав Фроловичи (Шэтэ) бодотоор харуулба. Алтангэрэлийн Алтанхуяг нокдаунда орожол байбашье, тулалдаанайнгаа хэлбэри ондоо болгохые оролдоогүй, урагшаал тэгүүлээ ха юм. Нэгэ бага бодожо үзөөд, Фроловичой баруун нюдарга соо нюугаатай «балтануудай сохилтые» ямар аргаар сараха тухай hанамжалаа hаа, Алтанхуяг диилэхэ аргатай болохо hэн, хаш гээд hанахаар hэн. Спортын мастер Валентин Николаев мастерта кандидат Анатолий Соктоев хоёрой уулзалга ана мана тэмсэлдэ үнгэрөө. Эндэ Анатолий илаhанда тоологдожо, Алтанхуягай шиидхэжэ шадаагүй асуудалнуудые шиидхэхэ болобо.

71—75 кг. Николай Васильев (Буряадай АССР) Николай Гусарие (Новокузнецк), Игорь Тетерев (Красноярск) Валерий Былковые (Боржо, Шэтын область) илаба. ЛВРЗ-гэй спортын клубай түлөөлэгшэ Николай Васильев Николай Гусарь хоёрой уулзалгада бодомжотойгоор, онобшотой hайнаар наадаха, нүгөөдэеэ мэхэлхэ, hэримжыень алдуулха hэдэлгэ бии байба. Харин нүгөөдэ хоёрынь бэе бэеэ нюдэ нюургүй сохилсо сохилсоhоор лэ гурбан раундаяа үнгэргөө.

75—81 кг. 1985 ондо манай республикын чемпион болоhон Владимир Никитин Красноярска хизаарай Черногорск хотоhоо ерэhэн Иван Лебедевтэй шанга тэмсэл хэбэ. Хакасиин автономно областиин чемпион балай мүhөөгөө үгтэхэгүй хүбүүн байба ха юм. Зүгөөр гурбадахи раундда манай боксёрой добтолгонууд аша үрэтэй, онобшотой байшоо. Красноярскhаа ерэhэн Рашмат Акипов Владимир Иванов хоёрой уулзалга түрүүшээр юрын лэ hорилго мэтээр hанагдаа. Тиигэhээр тэдэнэр халуундаа орожо, шанга тэмсэл бусалжа, хоёрдохи раундын ябажа байхадань, Владимир Иванов нүгөөдэеэ нокдаунда оруулжархиhан байна.

81—91 кг. Эндэ Андрей Грабовский (Красноярск) Валерий Пантелеевые (Буряадай АССР). Олег Иякин (Боржо, Шэтын область) Вадим Верюгиниие (Красноярск) илаhан байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
Ц. БАЛДАНОВ.

ИЛАГШАДЫНЬ ЭЛИРҮҮЛЭГДЭЭ

ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Сагаан тэргэ» гэжэ клубай шанда хүртэхын түлөө районой шатаршадай мүрысөөн Нарhата hууринда үнгэрөө.

Эгэтын-Адагай дунда hургуулиин эдир шатаршадай команда 1-дэхи hуури, Гүүндын hургуулиин—2-дохи, Нарhатын 2-дохи hургуулиин команда гурбадахи hуури эзэлээ.

Тулдуунай дунда hургуулиин түлөөлэгшэ С. Рыгзенов нэгэдэхи хюлгэ дээрэ чемпион болоо, Эгэтын-Адагай hургуулиин—Д. Жалсанов—2-дохи, Нарhатын 1-дэхи дунда hургуулиин hурагша С. Цыбиков 3-дахи hууринда гараа.

Д. Лыгденов (Эгэтын-Адаг) 2-дохи хюлгэ дээрэ эрхимлээ, 5 очко абаhан Целинныйн дунда hургуулиин түлөөлэгшэ А. Цымпилов хоёрдохи, Гүүндын С. Гудуев 3-дахи hуури эзэлээ.

Эгэтын-Адагай А. Дашицыренов бэрхэ шатаршан байhанаа харуулба. Тэрэ 3-дахи хюлгэ дээрэ 7-hоо 7 очко абаа. Нарhатын 2-дохи hургуулиин hурагша С. Тугулов 6 очко абажа, 2-дохи, Гүүндын hургуулиин hурагша А. Борбоев 3-дахи hуури эзэлээ.

Илажа гараhан Эгэтын-Адагай дунда hургуулиин команда январиин 2-hоо 9 болотор Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэхэ республиканска мүрысөөндэ манай районие түлөөлхэ юм.

Д-Н. ХАЛХАРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

БААЛАЛТААР АБТАhАН ХЭМЖЭЭН

Орохоёо байhан 1987 ондо США-гай ядерна түрүүшын тэhэлэлгэ хэhэнэй hүүлээр ядерна туршалгануудаа hэргээн үргэлжэлүүлхэ гэhэн шиидхэбэри Совет правительство абаба.

Абтаха баатай болоhон энэ хэмжээн манай ороной имагтал аюулгүй байдалай аша туhын хэрэгээр хэгдэнхэй. Ядерна бусад оронуудта hайн hайхан сэдьхэлэй жэшээ харуулха хүсэлтэйгөөр Советскэ Союзай нэгэн талаhаа ядерна бүхы туршалгануудаа зогсооhонhоо хойшо жэл хахад шахуу саг үнгэрбэ. Хэрэгтэй байhанhаа холо ехэ энэ саг соо Холбоото Штадууд СССР-эй харуулhан hайн hайхан сэдьхэлэй энэ жэшээе дэмжэхэhээ байха бүхы дэлхэйдэ бэеэ үриhэн үсэрхэлтэ харуулан, тусхайта соносхолоор ядерна зэбсэгэй туршалга 20 дахин, соносхолгүйгөөр 4 дахин хэhэн байха юм.

Шэнэ түхэлэй буу зэбсэгүүдые зохёон бүтээлгээр Советскэ Союзhаа, социализмын бусад оронуудhаа сэрэгэй хүсэнэй талаар булюу байдалтай болохо гэhэн зорилго Холбоото Штадууд нюуса далдагүйгөөр урдаа табинхай. Тэдэнэй үргэлжэлүүлжэ байhан ядерна туршалгануудай үедэ ядерна шэнэ боеголовконууд зохёогдоно, «одото дайнай» программатай зохилдуулан, замбуулинай дайдада гаргагдаха шэнэ зэбсэгүүд — ядерна hомотой рентгеновскэ лазернууд зохёон бүтээгдэнэ. Замбуулинай дайдада гаргагдаhан, мүн газар дээрэ байhан объектнүүдые үгы хэхэ шэнэ түхэлэй зэбсэгүүдые бүтээн гаргаха талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэл байна.

Иимэ эрхэ байдалда Советскэ Союз нэгэ талаhаа бэеэ барилгаяа захагүйгөөр үргэлжэлүүлжэл байха аргагүй. Ядерна туршалгануудай талаар США-гай өөрын программые бэелүүлжэл байхадань Советскэ Союзай туршалгануудаа зогсоолгоо манай ороной ба союзнигуудай аюулгүй байдалда горитойхон хохидол ушаруулагдаха байhан ойлгосотой даа.

Гэхэтэй хамта ядерна зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, саашадаа дэниие гүйсэд дүүрэнээр усадхаха горилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ ядерна бүхы туршалгануудые сүм зогсоолго хадаа түрүүшын ээлжээнэй шухала хэмжээн гэжэ этигэhэн зандаа Советскэ Союз үлэнэ. Тиимэ ушарhаа Совет правительствын хэблэлдэ мэнэ hаяхан толилогдоhон мэдүүлгэ дотор иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: хэрбээ Холбоото Штадуудай ядерна туршалгануудые зогсоогоод байгаа гээшэ hаань, харюу хэмжээ абалгын үндэhэ hуури дээрэ СССР тиимэ туршалгануудай талаар өөрын программа бэелүүлгые ямаршье үдэр болон hарада зогсоохоор бэлэн.

Энээнhээ гадна, Советскэ Союз ядерна туршалгануудые гүйсэд дүүрэнээр хориглохо тухай үргэн ехэ хөөрэлдөө хойшолуулангүй дашагүйгөөр хэжэ эхилхэ гэжэ дахин дурадхаба. Тиимэ хөөрэлдөөнүүдые түргэлэгшэдэй ямаршье бүридэлтэйгөөр, ямаршье уулзалга дээрэ үнгэргэхөөр манай орон бэлэн, тэрээндэ Холбоото Штадууд хабаадалсаха байhан ойлгосотой. Ядерна дайнай аюулые зайсуулха зорилго шиидхэхын тулада Советскэ Союз урдын... тэ эдэбхи үүсхэлтэй оролдолго гаргажа байна. Энэ асуудалаар манай хараа бодолые хаа хаанагүй ойлгоно, дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй талаhаа үргэнөөр hайшаан дэмжэгдэхэ hанда тэрэ этигэнэ.

ГОЛ ХАРАА ШЭГЛЭЛЭЭ АЛДАНГҮЙ

Вьетнамай Коммунис партиин VI съезд Ханойдо боложо дүүрэбэ. Съездын хүдэлмэри зохёон байгуулгын ба бодото байдалые зүбөөр ойлголгын, дабажа гараhан замдаа сэгнэлтэ үгэлгэдэ харюусалга ехэтэйгээр хандалгын оршон байдалда үнгэрөө. Шэнэ общество байгуулгын гол хараа шэглэлээр дабшан ябаhан вьетнам коммунистнууд социалис Вьетнамые саашадань хүгжөөлгын зорилгонуудые тодорхойлго ба шиидхэлгэдэ зохёохы ёhоор хандажа, шэнэ онол аргануудые бии болгоо гэжэ съездын шиидхэбэринүүд дотор хэлэгдэнэ.

Вьетнамай Коммунис партиин шэнэлэн хубилалта туйлаха гэhэн хараа шугам хадаа КПСС-эй XXVII съездын заабаринуудые hайшаан дэмжэhэн шэнжэтэй. VI съезд дээрэ хэгдэhэн КПВ-гэй ЦК-гай Политическэ элидхэл дотор элдэб бэрхэшээлнүүдтэ, экономико болон ниитын ажабайдалдахи таагүй үзэгдэлнүүдтэ, социально-экономическа политикада хэгдэhэн горитойхон алдуу эндүүнүүдтэ шүүмжэлхы тобшолол хэгдэhэн байна. Ниитын ажабайдалда хубилалта хэхэ, «нэн түрүүн экономико хүтэлбэрилгэ ба хүдэлмэриин онол аргануудые тушаа бодомжолгоёо шэнэдхэхэ» шухала болоhон тухай hанал бодол элидхэл дотор тобойн харагдана. Элидхэл дотор тайлбарилагдаhан шэнэлэн хубилалта туйлаха хараа бодолой бүридэлдэ Вьетнамай социалис обществын политическэ системые шэнэлэн hайжаруулха, социалис демократиие хүгжөөлгын, тэдэнтэй нэгэн доро орон дотор эмхи гурим ба хуули заршам бэхижүүлгын зорилгонууд оруулагдана.

Партиин съездээр баталан абтаhан 1986—1990 он хүрэтэрхи үеын социально-экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор экономическа гол гурбан программын — эдеэ хоол үйлэдбэрилгын, хэрэглэмжын эд бараа ба гадаадын худалдаа наймаанда гаргагдаха продукци үйлэдбэрилгын талаар орёо бэрхэшээлтэй асуудалнуудые шиидхэхэ харааланда. Вьетнамай гадаадын экономическа харилсаа холбооной хүгжэлтэ социалис оронуудтай, нэн түрүүн Советскэ Союзтай харилсаа холбоогоо саашадань бэхижүүлгэдэ, социалис экономическа нэгэдэлые хүгжөөлгэдэ зорюулагдана.

Уласхоорондын харилсаануудай талаар абахада, съезд Вьетнамай мүнөө үеын гадаадын политическэ хараа шугамай ёhо гуримуудай зүб байhаниие гэршэлэн харуулжа, Советскэ Союзтай жагсаалаа хижүүлгэ хадаа Вьетнамай парти ба гүрэнэй гадаадын политикын гол хараа шэглэл лонр гэжэ элирхэйлээ. «СССР-тэй, Лаостой, Кампучитай бүхы талын харилсаа холбоогүйгөөр вьетнам арад социализм амжалтатайгаар байгуулжа шадахагүй, социализм эсэгэ ороноо бата найдамтайгаар хамгаалжа шадахагүй» гэжэ онсолон тэмдэглэгдээ.

Азиин орёо бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда американ империализмын эндэ НАТО-той түхэлтэйгөөр сэрэгэй бүлэглэл байгуулха hэдэлгэ гаргажа байhан энэ үедэ Вьетнамай Компарти, правительство ба арадзон ... Горбачевой Владивостогто хэлэhэн үгэ дотор тайлбарилагдаhан Ази-Номгон океанай регионд бүгэдэ ниитын эб найрамдал ... гаха программые гүйсэд дүүрэнээр hайшаан дэмжэнэ. М. С. Горбачевой айлшалалгаар Инди ошолгын дүнгүүдтэ, ядерна зэбсэггүй дэлхэйн түлөө, уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүйн түлөө ... сэжэ байhан бүхы хүн түрэлтэнэй хүсэл ... мэлзэлые, сэдьхэл бодолые элирхэйлhэн тон шухала документ болохо Делидэ ... hан Декларацида съезд үндэр сэгнэлтэ үгөө.

КПВ-гэй VI съездын шиидхэбэринүүд хадаа Вьетнамай парти ба арадай ажабайдалда тон шухала шэнэ шата нээжэ үгэнэ. ... тус съездын хүдэлмэри тушаа абтажа ... hан олон тоото hанамжанууд дотор ... дэглэгдэнэ.

hҮЖЭРХӨӨР ЗАБДАhАН АРСАЛДААН

Европын Экономическа нэгэдэлэй (ЕЭС) министрнүүдэй соведэй энэ жэлэй түгэсхэлэй сесси Брюссельдэ үнгэргэгдэбэ. Франциин «Монд» газетын онсо мэргэнээр зааhанай ёhоор, «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд ЕЭС ба США хоёрой хоорондохи «кукурузна дайнай» ээлжээтэ хурсадалгада Бельгиин ниислэл ерээ.

Атлантикын хоёр таладахи хүдөө ажахын фронт дээрэ үсэд шанга тулалдаан түрүүшынхеэ хэгдэнэ бэшэ. «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ hүүлэй үедэ зарим тэды амжалта туйлагдажа, океанай саанаhаа эдеэ хоолой зүйлнүүдые асарха талаар дулдыданги байдалаа hуларуулгадань нилээд туhалаа, гадаадын худалдаа наймаанhаа ороhон мүнгэ зөөриеэ хэрэглэн, американ дэлгүүр дээрэ продукт гаргалга үргэдхэхэ арга олдоо. Энэ ушарта ЕЭС-эй оронуудай хүдөө ажахыда хүргэгдэhэн мүнгэн тэдхэмжэ «зүггүй муухай үрдилдөөндэ» хүргэбэ гэжэ Холбоото Штадууд соносхоод, американ хүдөө ажахын продуктнүүдые гадаадада худалдагшадта хүнгэлэлтэтэй урьhаламжа үгэлгэеэ үргэдхэhэн байна. Тиигэжэ 1986 ондо Баруун Европодо эльгээгдэhэн ороohон болон гурилай гурбанай нэгэ хубиhаа дээшэнь тэрэ тэдхэмжээр абтаhан.

ЕЭС-эй экспортернууд үнэн сэхэ бэшэ ябуулгануудые хэнэ гэжэ США-гай зүгhөө хэгдэhэн гэмнэлгэдэнь харюу болгон, Европын нэгэдэлэй комисси тусхай документ бэлдээ. Үнэн сэхэ худалдаа наймаан тухай США миил нэгэн талын ойлгомжо баримталаад, өөhэдөө уласхоорондын харилсаануудай дүримүүдтэ таарамжагүй ябуулгануудые хэнэ гэжэ тэрэ документ дотор хэлэгдэнхэй.

Экономическа асуудалнуудай талаар США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо А. Уоллис гэгшэ тэрэ документ тухай мэдээ ... иигэжэ мэдүүлээ: гансахан ЕЭС-эй бэшэ, Японой зүгhөө хэгдэжэ байhан үрдилдөөн үргэдэжэ байhан дээрэhээ «hүүлэй жэлнүүдтэ худалдаа наймаанай улам үргэжэ байhан үлүү гаргашын урда өөhэдынгөө ... нүүдые нээлгэтэй байлгахань Холбоото Штадуудта бэрхэтэй боложо байна. 1986 ... тиимэ гаргашымнай хэмжээн 170 миллиард долларто хүрөө».

Энэ хэрэг гансахан үгэ хэлэлгээр дүүрэбэ бэшэ ааб даа. Испани ба Португали ... рой «юрэнхы дэлгүүртэ» ороhон ... нэгэ миллиард доллар хэмжээтэй хохидол США-да ушаруулагдаа гэжэ Вашингтон ... лон тодорхойлоо. Үшөө март hарада ... зидент Рейган «хэhээлтын хэмжээнүүд» ... соносхоо hэн. Лондондо хэблэгдэдэг ... нэншл таймс» газетын бэшэhэнэй ёhоор ... рэ хэмжээгээр «юрэнхы дэлгүүрэй» ... оронуудай хүдөө ажахын продукци ... портдэ шанга сохилто хэгдэжэ, хоёр ... hаа хараал шэрээл табигдаhан, ... шанга үгэнүүд хэлэгдэhэн.

ЕЭС-эй министрнүүдэй соведэй ... болохын урда тээ Брюссельдэ американ ... түлөөлэгшэдтэй уулзалга хэгдээ. Испани ... Португали хоёрой ЕЭС-тэ ороhонhоо ... да ушаруулагдаhан хохидолые харюу ... тулада «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай ... рикан 5 миллион тонно кукуруза асар... да үүдээ нээжэ үгэг гэhэн эрилтэ Холбоото Штадууд тэрэ уулзалга дээрэ ... Брюссельдэ зарлагдаhан хөөрэлдөөн ... ямаршье үрэ дүн туйлагдаагүй, ... «Гардиан» газетын тэмдэглэhэнэй ёhоор «США ба ЕЭС хоёрой хоорондохи худалдаа наймаанай дайнай шэнэ hүжэрэлгөөр ... жэл эхилхэнь гэhэн hанамжа түрэнхэй ...

Г. ШИШ...

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Үбэл —hуралсалай хаhа»—түрүү бэшэг. «КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — материалнуудай суглуулбари. Гусиноозерско ГРЭС-тэ. «Электрын элшэ хүсэнэй урасхалай эхиндэ» Ан. Климовэй статья. «Дуушантай уулзалга»—В. Бадмаевай статья. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Хоёрдохи хуудаhанда. Марксистско-ленинскэ hуралсал. «Нэмэл хэшээлнүүд» — Т. Усольцевагай статья. Тосхоной социальна хүгжэлтэ. «Гое hайханай, ариг сэбэрэй, гуримай түлөө» — А. Хахаловай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Баатаршалгада хамаарал» — Н. Алексеевэй статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Республикын нютаг нютагай hонин. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

Сонирхо экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Время. 9.45 — Мультфильмнүүд. 10.15 — «Аяншалагшадай клуб». 11.15 — «Зимний дуб» — үхибүүдтэ уран hайханай фильм. 11.35— Шэнэ hонин (11.40 хүрэтэр). 16.00 — Шэнэ hонин. 16.20 — Баримтата фильм. 16.50 — «Александр Пархоменко» — уран hайханай фильм. 18.15— «Гүрэндэ тушаан абаха гурим: шанарай түлөө тэмсэл». СССР-эй Госстандартын гүрэндэ тушаан абаха главна управлениин начальнигай нэгэдэхи орлогшо Б. П. Чумаков дамжуулгада хабаадаха. **Улаан-Үдэ.** 18.30— Киножурнал. 18.40 — «Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». 19.20 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. **Москва.** 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «СОИ: зорилго ба хойшолонгуудынь, түсэб ба бодото байдал». 21.30 — И. Гайдн. Оркестртэй хамта виолончель дээрэ гүйсэдхэгдэхэ ре мажор концерт. 22.00 — Время. 22.35 — Хүгжэм ба бидэ. 23.55 — Баскетболоор СССР-эй суглуулагдамал командын США-да наадалгын дүнгүүд. 00.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Түүхэ. 10-дахи класс. 10.05, 14.10 — Франциуз хэлэн. 11.05 — «АБВГДейка». 11.35, 12.40 — Ботаника. 5-дахи класс. 11.55 — Хүн зондо түймэрэй аюулгүй байдал тухай. 12.05 — «Шатарай hургуули». 13.00 — А. Некрасов. «Размышления у парадного подъезда». 13.30 — Шинии ленинскэ библиотекэ. **Улаан-Үдэ.** 18.05 — Шэнэ hонин (буряадаар). 18.20 — Соносхолнууд. **Москва.** 18.30 — Богони концерт. 18.45 — «Нюрн... лет спустя»—баримт... **Улаан-Үдэ.** 19.45 — Се...кальск хотын хүдэлм... луушуулай «Вдохнове... hэн арадай театр. 20.2... тиин съездын шиид... дые дүүргэхэбди». цементын завод. **Мос...** — «Амгалан нойрсог... шуул». 21.15 — «Элүү... байлга». 22.00 — Вре... — «Приключения при... ризеля» — 3 серитэй ... ханай фильм. 2-дохи ...

Редакторай орл...
Ц. Б. ЦЫРЕНДО...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-63-86, — 2-64-36, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00787. Заказ № 294. Индекс 04609